

En exemplifiering av behovet av kunskaper i ryska inom ett urval yrkeskategorier i Finland

Linda Aaltonen

EXAMENSARBETE	
Arcada	
Utbildningsprogram:	Företagsekonomi
Identifikationsnummer:	3982
Författare:	Linda Aaltonen
Arbetets namn:	En exemplifiering av behovet av kunskaper i ryska inom ett urval yrkeskategorier i Finland
Handledare (Arcada):	Maj-Britt Granström
Uppdragsgivare:	-
<p>Sammandrag:</p> <p>Efterfrågan på kunskaper i det ryska språket är framme i massmedia nästan dagligen i Finland numera, då mängden ryska turister ökat år för år, samtidigt som andelen immigranter från Ryssland också tilltagit. Det talas ofta om att de finländska skoleleverna borde studera mer ryska, då dessa kunskaper efterfrågas allt mer, speciellt inom näringslivet. Den centrala frågeställningen i detta examensarbete är utbud och efterfrågan på kunskaper i det ryska språket inom fem utvalda yrkeskategorier: tolkning, översättning, ämneslärare, kundbetjäning inom handel och kundbetjäning inom turism. I kategorierna tolkning, översättning och ämneslärare har man granskat utbudet och efterfrågan utifrån olika typer som förekommer inom yrkeskategorin. Således har kategorin tolkning delats in i konferenstolkning, kontakttolkning och rättstolkning. Kategorin översättning har delats in i litteraturöversättning, facktextöversättning och audiovisuell översättning, och ämneslärarkategorin i lärare inom grundskole- och gymnasieutbildning, högskoleutbildning och medborgarinstitut och dylika instanser. Arbetets syfte är att göra en exemplifiering av det utbud på ryskkunniga som det finns att tillgå inom yrkeskategorin i fråga, samt efterfrågan på personal som behärskar språket. Undersökningen kommer i huvudsak att ske genom intervjuer och dokumentstudier. I undersökningen tillämpas kvalitativ metod, då meningen är att respondenterna skall svara på frågorna enligt sin egen uppfattning om den egna branschen. Eftersom arbetets syfte är att göra en exemplifiering, kan man inte på basen av de intervjuer som utförts dra några slutsatser som skulle säga något generaliserande om yrkeskategorin i fråga.</p>	
Nyckelord:	Ryska språket, tolkning, översättning, kundbetjäning, handel, turism, undervisning, utbud, efterfrågan
Sidantal:	59
Språk:	Svenska
Datum för godkännande:	

DEGREE THESIS	
Arcada	
Degree Programme:	Business Administration
Identification number:	3982
Author:	Linda Aaltonen
Title:	An exemplification of the demand for knowledge of the Russian language in a selection of professions in Finland
Supervisor (Arcada):	Maj-Britt Granström
Commissioned by:	-
<p>Abstract:</p> <p>The demand for knowledge of the Russian language is mentioned almost daily in the Finnish press these days, when the amount of Russian tourists has increased year by year, simultaneously with the amount of immigrants from Russia. A common theme in the mass media is the statement that the Finnish pupils should study more Russian, when the demand for this knowledge is getting higher, especially in the field of trade and industry. The main issue in this degree thesis is the supply and the demand for knowledge of the Russian language in five categories of professions chosen: interpreting, translation, specialist teaching, customer service in the field of business and customer service in the field of tourism. In the categories interpreting, translation and specialist teaching, the supply and the demand have been studied from a point of view of different types, which can be found within the categories of profession. Consequently, the category of Interpreting has been divided into conference interpreting, on-site interpreting and court interpreting. The category of Translation has been divided into translation of literature, translation of non-fictional texts and multimedia translation, and the category of Specialist Teaching into teaching on the level of the compulsory school and the upper secondary school, on the level of university and on the level of community colleges and similar instances. The purpose of the thesis is to make an exemplification of the supply of people with knowledge of Russian in the category of profession in question, and the demand of staff with these skills. The research will mainly be performed through interviews and document studies. A qualitative method will be used in the research, when the purpose is that the respondents shall answer the questions according to their own opinion about their own branch. Since the purpose of the thesis is to make an exemplification, any conclusions that could generally describe the category of profession in question cannot be performed on the base of the interviews.</p>	
Keywords:	Russian language, interpreting, translation, customer service, business, tourism, education, supply, demand
Number of pages:	59
Language:	Swedish
Date of acceptance:	

INNEHÅLL

1	Inledning.....	7
1.1	Problemområde och syfte	8
1.2	Metoder	8
2	Ryska språket	9
2.1	Ryska språkets ställning	9
2.2	Ryska språket i Finland.....	11
2.3	Statistik över studier i ryska i Finland	12
2.4	Ryskspråkiga bosatta i Finland.....	17
3	Yrken där det behövs kunskaper i det ryska språket.....	19
3.1	Tolkning.....	20
3.2	Översättning	21
3.3	Kundbetjäning, handel och turism	22
3.4	Ämneslärare	23
4	Utbudet av undervisning i det ryska språket	24
4.1	Grundskolor och gymnasier	24
4.2	Olika yrkesutbildningsinstanser	25
4.3	Medborgarinstitut och öppna universitet	26
4.4	Universitet	26
4.5	Företag som erbjuder undervisning i ryska	27
5	Undersökning.....	28
5.1	Planering	30
5.2	Resultat	31
5.2.1	<i>Tolkning .....</i>	<i>31</i>
5.2.2	<i>Översättning .....</i>	<i>31</i>
5.2.3	<i>Ämneslärare .....</i>	<i>32</i>
5.2.4	<i>Kundbetjäning inom handel och turism .....</i>	<i>33</i>
5.3	Analys / Diskussion.....	35
5.3.1	<i>Tolkning och översättning.....</i>	<i>35</i>
5.3.2	<i>Ämneslärare .....</i>	<i>36</i>
5.3.3	<i>Kundbetjäning inom handel och turism .....</i>	<i>37</i>
6	Avslutning	38

Källor	39
Bilaga 1	46
Bilaga 2.....	54

Figurer

Figur 1. Procentsatsen på kunskaper i ryska inom medlemsländerna i den Europeiska Unionen ..... **Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.**

Figur 2. Den årliga tillväxten av den ryskspråkiga befolkningen under 2000-talet .**Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.**

Tabeller

Tabell 1. Andelen elever i årskurs tre i grundskolan som studerat ryska som första främmande språk (A1-språk) åren 1994-2005 **Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.**

Tabell 2. Andelen elever i årskurs fem i grundskolan som studerat ryska som frivilligt främmande språk (A2-språk) åren 1994-2005.....**13.**

Tabell 3. Andelen elever i årskurserna åtta och nio i grundskolan som studerat ryska som främmande språk på B2-nivå åren 1994-2005.....**14.**

Tabell 4. Andelen elever i gymnasiet som slutfört den långa lärokursen i ryska åren 1999-2005.....**15.**

Tabell 5. Andelen elever i gymnasiet som slutfört den korta lärokursen i ryska åren 1999-2005.....**15.**

Tabell 6. Antalet undervisningstimmar inom de åtta mest undervisade språken samt den procentuella andelen av den sammanlagda mängden undervisningstimmar från år 2004.....**17.**

Tabell 7. Topp tio nyinflyttade personer i Finland med ett främmande språk som modersmål	år
2008.....	18.
Tabell 8. Undersökningens resultat.....	34.

1 INLEDNING

Det talas nästan dagligen i media om hur stor efterfrågan det finns på kunskaper i ryska på den finländska arbetsmarknaden, och hur denna efterfrågan bara växer hela tiden. Den ryska turismen ökar år för år, samtidigt som andelen immigranter till Finland från Ryssland också tilltar. Handeln och övrigt samarbete länderna emellan har också ökat sedan Sovjetunionens fall, och många företag har i dagens läge ett verksamhetsområde som sträcker sig över de bägge ländernas gränser. Många affärer i östra Finland betjänar numera sina kunder även på ryska, men behovet av ryskspråkig betjäning har utbredd sig till att gälla nu också i huvudstadsregionen. Efter nyåret firar ryssarna som känt långhelg, vilket har inneburit stora turistströmmar till Finland. Turismmängden har bara ökat under de senaste åren, vilket har lett till att en del butiker undantagsvis får hålla öppet över trettonhelgen. Ryssarna spenderar en hel del pengar under sina resor i Finland, vilket har kommit att innebära att den ryska turismen har blivit en betydande ekonomisk faktor i näringslivet. Andelen bosatta ryssar i Finland har också ökat, och ett tydligt tecken på detta framkom under våren 2013, då YLE:s första ryskspråkiga TV-nyhetssändning sändes den 13 maj. Premiärsändningens tittarsiffra nådde upp till 184 000 tittare, vilket utgör en tredubbel mängd i förhållande till antalet personer i Finland som har ryska som modersmål; dessa uppskattas utgöra ca 62 500 personer. Eftersom Novosti Yle har en finskspråkig textning, är det möjligt att följa med nyheterna trots att man inte själv behärskar det ryska språket. (Naalisvaara, Mikko. 2013) Därmed kan de ryskspråkiga nyheterna ses som ytterligare ett exempel på de fenomen som finns i det finländska samhället som indikerar det faktum att den ryskspråkiga befolkningen är en starkt växande minoritet.

Trots att signalerna från arbetsmarknaden och det övriga samhället i Finland är tydliga, kan de finländska skolelevernas intresse för det ryska språket anses vara tämligen lamt, då de som väljer att skriva ryska i studentexamen är ytterst få. Därmed uppstår ett stort gap mellan utbud och efterfrågan på arbetsmarknaden. För att få tjänsterna fylla anställs i många fall en person med ryska som modersmål, men detta leder ofta till en del utmaningar för arbetsgivaren, då många tjänster förutsätter att man även behärskar de båda inhemska språken. Att lära sig två helt främmande språk är i sin tur i de flesta fall ett orimligt krav ur en utlännings synvinkel. Därmed kan man konstatera redan på basen av denna studies utgångsläge att satsningarna på det ryska språket också förutsätter att

man även behärskar åtminstone ett av de bägge inhemska språken för att man skall kunna ses som attraktiv i en arbetsgivares ögon.

1.1 Problemområde och syfte

En allmän sanning på arbetsmarknaden har länge varit att man i princip automatiskt kan få jobb då man behärskar det ryska språket. Om det verkligen ligger till på det sättet råder det delade meningar om, och karaktären på arbetsuppgiften i fråga avgör också vilka kunskaper som räcker till vid rekryteringen. Det finns dock fall där en person blivit anställd enbart på basen av sitt kunnande av det ryska språket, och så har personen i fråga sedan blivit introducerad till sina arbetsuppgifter genom att bli skolad på arbetsplatsen. Allmänt sett kan man nog säga att kunskaper i det ryska språket kan ge extra meriter, då det råder en efterfrågan på personer som skulle kunna jobba på ryska inom i stort sett alla branscher. En del branscher och yrkeskategorier har förstås större efterfrågan på ryskkunniga än andra, t.ex. inom kundbetjäningssuppgifter kan man behöva språkkunskapen dagligen.

En central frågeställning i denna studie är utbud och efterfrågan på kunskaper i det ryska språket inom fem utvalda yrkeskategorier. Yrkeskategorierna som valts är tolkning, översättning, ämneslärare, kundbetjäning inom handel och kundbetjäning inom turism. Syftet är att exemplifiera hur situationen ser ut, d.v.s. hur stort utbud på ryskkunniga det finns att tillgå, samt efterfrågan på personal som behärskar språket. Meningen är att sätta de uppgifter som ofta framkommer i media, d.v.s. den stora efterfrågan, mot respondenternas svar i intervjuerna. Respondenterna som intervjuas representerar företag, d.v.s. undersökningen är vinklad på så vis att respondenternas svar utgår från ett företag eller en instans, vad gäller utbud och efterfrågan på ryskkunniga.

1.2 Metoder

Undersökningen kommer i huvudsak att ske genom intervjuer och dokumentstudier, då syftet med detta examensarbete är att göra en exemplifiering av utbud och efterfrågan.

Det som man vill få fram ur intervjuerna är respondenternas egen uppfattning om den rådande situationen inom den egna yrkeskategorin. Således kommer kvalitativ metod att tillämpas i denna studie, då fokus ligger på faktorer som kan beskrivas med ord. (Eliasson, Annika. 2010) En kvalitativ metod kommer till sin fördel speciellt i sådana fall då forskningen sker i liten skala och intresset är riktat mot ett begränsat område. Kvalitativa metoder har även en bra förmåga att hantera ett detaljerat och invecklat datamaterial. (Denscombe, Martyn. 2009)

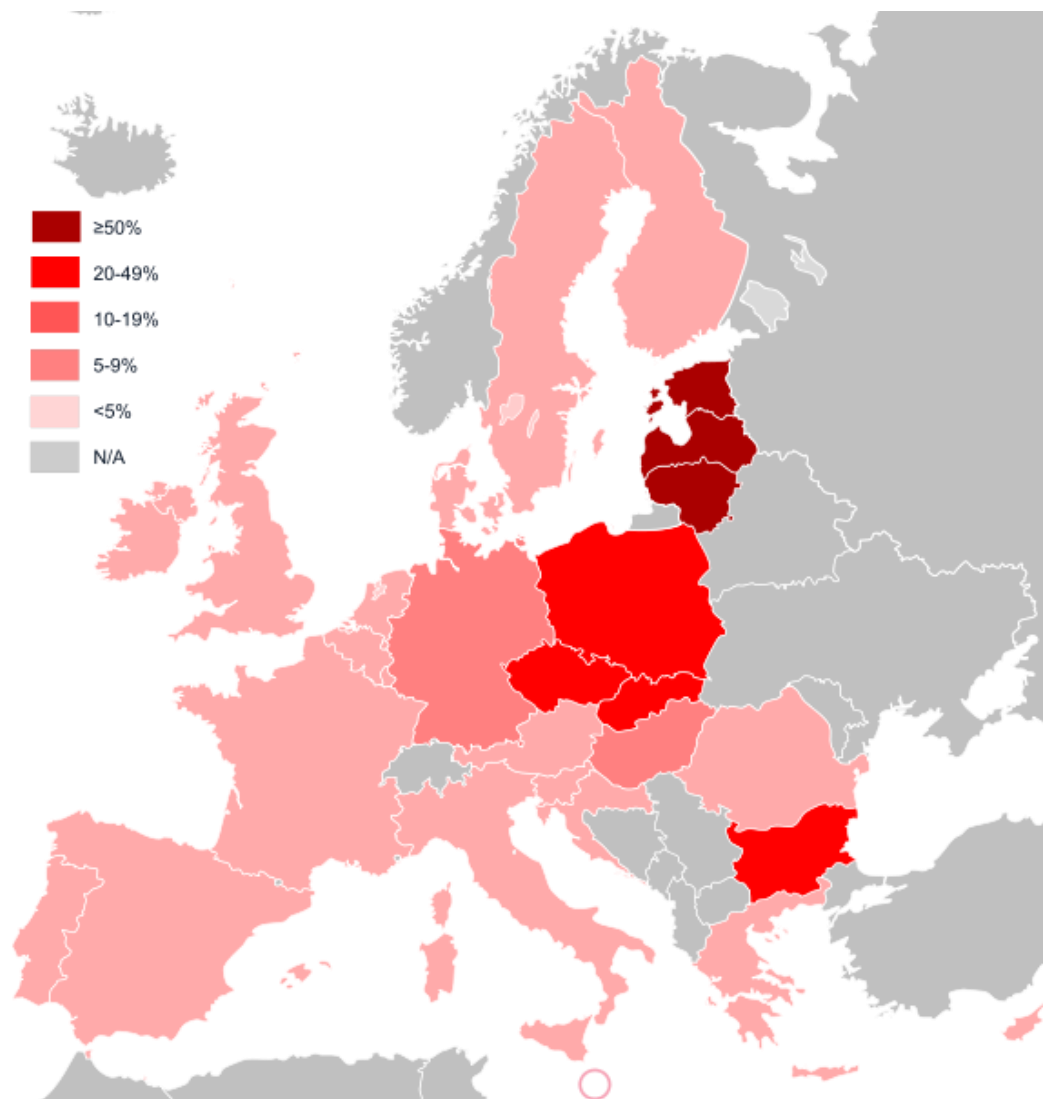
2 RYSKA SPRÅKET

Ryskan är ett världsspråk, som bl.a. är ett av Förenta Nationernas officiella språk. Språket används i bred utsträckning såväl inom ekonomi, politik, diplomati, vetenskap och kultur som även på dess geografiska utbredningsområden. Ryssland har genom historien varit en av världens stormakter. Attityderna mot språket har varierat i takt med de inrikes- och utrikespolitiska svängningarna i Rysslands historia. Även i Finland kan man se att förhållningssättet till det ryska språket har varierat – 1960- och 1970-talens ungdomsradikalism utgjorde ett uppsving i intresset för språket, medan man generellt sett har hållit sig med en relativt negativ attityd.

2.1 Ryska språkets ställning

Det ryska språket beräknas ha drygt 270 miljoner talare. Man beräknar att 161,7 miljoner människor har ryska som modersmål. (Ethnologue. Languages of the World. Statistical Summaries. 2013) Utöver detta finns det 110 miljoner människor som talar ryska som andra språk. (Ethnologue. Languages of the World. Russian. 2013) Ryskan är världens åttonde mest talade språk vad beträffar antalet modersmålstalande. (Ethnologue. Languages of the World. Statistical Summaries. 2013) Dessutom hör ryskan också till ett av FN:s sex officiella språk. (Организация Объединенных Наций 2013) Språket är även betydelsefullt med tanke på kommunikationen inom flera och mellan flera av de länder som tidigare hört till Sovjetunionen, då ryska i många fall är det språk som de flesta behärskar.

Efter Sovjetunionens fall finns det i dagens läge många rysktalande i flera stater i Östeuropa, så som t.ex. Estland, Lettland, Litauen och Polen. Det har också flyttat ryssar till övriga europeiska länder, som exempelvis till Finland och Tyskland. Figur 1 illustrerar procentsatsen på kunskaper i ryska inom medlemsländerna i den Europeiska Unionen.

Figur 1. Procentsatsen på kunskaper i ryska inom medlemsländerna i den Europeiska Unionen. Uppgifterna är från år 2008. (Källa: Википедия, 2008).

Uppgifterna i figur 1 är från år 2008. Om man ser på den Europeiska Unionen som en geografisk helhet, kan man alltså konstatera att EU har en ryskspråkig minoritetsbefolkning utöver den egna befolkningen i respektive medlemsstater. Enligt Eurobarometerns

undersökning från år 2005 talar 5 % av befolkningen på hela EU-området ryska som främmande språk. (Eurobarometer. 2005)

2.2 Ryska språket i Finland

I Finland har man traditionellt sett brukat förhålla sig känslomässigt till det ryska språket. Professor Arto Mustajoki konstaterar i sin bok *Kevyt kosketus venäjän kieleen* att så nog är fallet ännu i denna dag. Enligt honom brukar man i allmänhet anse att ryskan inte är en normal del av de allmänna kunskaperna och att detta nog kan överlåtas åt dem som valt att ägna sig åt det. Utöver detta lär det också finnas människor som menar att Rysslands-expertisen i Finland skulle kunna skötas i sin helhet av de ryssar som bor i landet. Mustajoki har i sin bok gjort en indelning i grova drag över finländarnas attityder till Ryssland och det ryska språket. Denna indelning är ingalunda vetenskapligt bevisad, utan baserar sig på de observationer Mustajoki själv gjort under åren. Attityderna fördelar sig i fyra huvudkategorier: entusiaster, hatare, likgiltiga och realister.

1. *Entusiasterna* har fastnat för den ryska kulturen i sin helhet, vilket förutom språket omfattar även teater, balett och litteratur. Dessa har allt som oftast också ryskspråkiga vänner och reser ofta till Ryssland.
2. *Hatarna* ser fortsättningsvis Ryssland som en fiende, som det absolut inte går att lita på. Denna grupp hänvisar ofta exempelvis till händelser under kriget.
3. De *likgiltiga* försöker förtränga det faktum att Ryssland är grannland till Finland. Dessa bor oftast på sådana ställen i Finland där det sällan förekommer något som har med ryssar eller Ryssland att göra, och anser att det är bättre, ju mindre man befattar sig med de östliga grannarna. Ryssland ter sig som ett avlägset land, och därmed har de likgiltiga inte en tanke på att de skulle börja studera ryska.

4. Till *realisterna* hör en ökande mängd finländare. Dessa ser Ryssland som ett land, med vilket det är viktigt att upprätthålla täta handelskontakter. Speciellt i städerna i östra Finland ser man möjligheter till samarbete med det östliga grannlandet. En del av realisterna tar sig an att lära sig det ryska språket på en behjälplig nivå, medan en del kommunicerar på engelska eller med hjälp av tolkar.

Allmänt sett har man både inom politiken och inom handeln redan under många års tid talat för att det skulle vara bra med kunskaper i det ryska språket. Dessvärre ser situationen lika skral ut som tidigare, och de skolelever som väljer att studera ryska är fortsättningsvis få. (Mustajoki, Arto. 2012)

2.3 Statistik över studier i ryska i Finland

Andelen skolelever som väljer att studera ryska kan anses vara tämligen liten. 1960- och 1970-talen utgjorde ett uppsving i antalet elever som valde att studera språket, men sedan dess har siffrorna dalat. Under 1980- och 1990-talen skedde det förändringar i skolsystemet, vilket kom att innebära att antalet obligatoriska främmande språk i gymnasiets läroplaner slopades. Från och med 1990-talet framåt har andelen elever som valt att studera ryska varit liten. (Edu.fi. 2010a) I detta kapitel granskas andelen elever som valt att studera ryska i förhållande till det totala antalet elever på skolningsnivån i fråga från mitten av 1990-talet fram till mitten av 2000-talet.

I tabellerna 1 och 2 har man granskat eleverna i årskurs tre i grundskolan, då studierna i det första främmande språket vanligtvis inleds, samt eleverna i årskurs fem i grundskolan, vilka senast det året brukar inleda studierna i ett frivilligt främmande språk. (Edu.fi. 2010a)

Tabell 1. Andelen elever i årskurs tre i grundskolan som studerat ryska som första främmande språk (A1-språk) åren 1994-2005. Elevantalen angivna i siffror och den procentuella andelen av alla elever i årskurs tre. (Källa: Edu.fi. 2010a).

VUOSI	3. LUOKALLA A1-VENÄJÄÄ OPISKELLEITA	OSUUS KAIKISTA 3-LUOKKALAISISTA (%)
1994	102	0,2
1996	157	0,3
1998	152	0,2
2000	103	0,2
2002	97	0,1
2003	85	0,1
2004	96	0,2
2005	105	0,2

Tabell 2. Andelen elever i årskurs fem i grundskolan som studerat ryska som frivilligt främmande språk (A2-språk) åren 1994-2005. Elevantalen angivna i siffror och den procentuella andelen av alla elever i årskurs fem. (Källa: Edu.fi. 2010a).

VUOSI	5. LUOKALLA A2-VENÄJÄÄ OPISKELLEITA	OSUUS KAIKISTA 5-LUOKKALAISISTA (%)
1994	39	0,1
1995	130	0,2
1996	133	0,2
1997	172	0,3
1998	289	0,5
1999	228	0,4
2000	256	0,4
2001	230	0,4
2002	178	0,3
2003	225	0,3
2004	152	0,2
2005	201	0,3

Då man granskar tabellen över eleverna i årskurs tre som studerat ryska som första främmande språk (A1-språk), kan man konstatera att elevantalet börjat stiga en aning under mitten och slutet av 1990-talet, för att sedan från 2000-talet börja sjunka. Från mitten av 2000-talet har antalet stigit en aning. I tabellen över eleverna i årskurs fem

kan man se en liknande utveckling. Även bland dessa ökade elevantalet under mitten och slutet av 1990-talet. På samma sätt började också andelen elever som studerade ryska som frivilligt främmande språk (A2-språk) minska från början av 2000-talet, för att sedan igen från mitten av samma årtionde visa en liten ökning.

Man antar att orsaken till uppsvinget under mitten och slutet av 1990-talet beror på att det från och med år 1994 blev möjligt att tillfoga ett frivilligt språk av lång lärokurs till grundskolans lärokurs. Dessutom var studier i språk ett aktuellt tema både i skolor och i media. Nedgången beror högst antagligen på de ekonomiska omstruktureringar som skett inom kommunerna. Sparåtgärderna kom att tvinga skolorna att höja minimiantalet elever i språkstudiegrupperna. Dessutom upptäckte man att en del elever avbröt sina språkstudier, vilket ledde till att det inte fanns intresse att bibehålla undervisningen i sådana frivilliga språk där elevantalet var litet. Behovet av språkkunskaper var inte heller ett lika aktuellt tema i media längre. (Edu.fi. 2010a)

Motsvarande trend som i de två ovannämnda fallen kan även ses i mängden elever som börjat studera ett främmande språk på grundskolans åttonde eller nionde klass (B2-nivå).

Tabell 3. Andelen elever i årskurserna åtta och nio i grundskolan som studerat ryska som främmande språk på B2-nivå åren 1994-2005. Elevantalen angivna i siffror och den procentuella andelen av alla elever i årskurserna åtta och nio. (Källa: Edu.fi. 2010a).

VUOSI	B2-VENÄJÄÄ 8. JA 9. LUOKALLA OPISKELLEITA	OSUUS 8- JA 9-LUOKKALAISISTA (%)
1994	1142	0,9
1995	1352	1,1
1996	1923	1,5
1997	1834	1,4
1998	2231	1,7
1999	1792	1,4
2000	1029	0,8
2001	775	0,6
2002	719	0,6
2003	866	0,7
2004	892	0,7
2005	798	0,6

Det bör dock noteras att trenden på B2-nivån även gäller andra språk än ryska. Eftersom det blivit vanligare att studera språk på A-nivå, finns det inte längre så många elever som väljer att studera ett språk på B-nivå. Oftast har eleverna redan två långa lärokursens språk (t.ex. engelska och det andra inhemska språket) då de kommer till högstadiet. (Edu.fi. 2010a)

År 1999 ändrades grunderna för statistikföringen i gymnasiet. Numera för man statistik över de elever som slutför gymnasiet, emedan man tidigare tog med det sammanlagda antalet elever i gymnasiet. Således börjar nedanstående tabeller från år 1999, då de äldre uppgifterna inte är jämförbara med uppgifterna från år 1999 framåt. (Edu.fi. 2010a)

Tabell 4. Andelen elever i gymnasiet som slutfört den långa lärokursen i ryska åren 1999-2005. Elevantalen angivna i siffror och den procentuella andelen av alla elever i gymnasiet som fått avgångsbetyg. (Källa: Edu.fi. 2010a).

VUOSI	VENÄJÄN PITKÄN OPPIMÄÄRÄN SUORITTA-	OSUUS LUKION PÄÄTTÖTODISTUKSEN SAANEIS-
	NEITA	TA(%)
1999	194	0,6
2000	187	0,5
2001	148	0,4
2002	166	0,5
2003	175	0,5
2004	150	0,4
2005	221	0,7

Tabell 5. Andelen elever i gymnasiet som slutfört den korta lärokursen i ryska åren 1999-2005. Elevantalen angivna i siffror och den procentuella andelen av alla elever i gymnasiet som fått avgångsbetyg. (Källa: Edu.fi 2010a).

VUOSI	VENÄJÄN LYHYEN OPPIMÄÄRÄN SUORITTA-	OSUUS LUKION PÄÄTTÖTODISTUKSEN SAANEIS-
	NEITA	TA(%)
1999	1492	4,7
2000	1820	5,2
2001	1980	5,7
2002	1702	4,8
2003	773	2,2
2004	579	1,7
2005	546	1,7

Från 2000-talets början sjunker antalet elever som slutför den långa lärokursen i ryska, men precis som i de tidigare fallen, stiger antalet igen år 2005. Detta kan förklaras med att det deltog fler elever i studentexamen i ryskans långa lärokurs än det fanns elever som studerade ämnet på den nivån, då även de som talar ryska som modersmål deltog i provet. Mängden elever som studerat den korta lärokursen i ryska ser ut att ha sjunkit rejält år 2003. I själva verket är minskningen inte så stor som den ser ut, då förnyelserna i gymnasiets statistikföring från år 1999 börjar avspegla sig i den senare statistiken. En liknande trend kan även ses i statistiken över tyska, franska, spanska och italienska. Siffrorna från de senare åren anger antalet på de elever som har studerat åtminstone sex kurser, vilket i stort sett motsvarar antalet examinander i den korta lärokursen. Under tidigare år räknade man också med de elever, som slutförde mindre än sex kurser. (Edu.fi. 2010a)

Från och med år 2004 följer man med antalet undervisningstimmar i de åtta mest undervisade språken inom vuxenutbildningen som inte leder till examen. Med vuxenutbildning som inte leder till examen i språk avser man i princip alla former av skolning och kurser i språk som inte räknas till språkstudier på högskolenivå, d.v.s. ämnesstudier i språk på universitet eller motsvarande studier vid ett språkcentrum vid ett universitet eller annan högskola. (Edu.fi. 2010a)

Den största andelen av de språkstudier som inte ledde till examen år 2004 var i huvudsak språkstudier som utfördes på eget allmänbildande initiativ. Studierna i finska var i huvudsak arbetskraftspolitiska språkstudier. År 2004 uppgick antalet undervisningstimmar inom vuxenutbildningen som inte ledde till examen till 5 700 672. Av dessa var 646 406 undervisningstimmar i språk, vilket utgör 11 % av det totala antalet undervisningstimmar. (Edu.fi. 2010a)

Tabell 6. Antalet undervisningstimmar inom de åtta mest undervisade språken samt den procentuella andelen av den sammanlagda mängden undervisningstimmar från år 2004. (Källa: Edu.fi. 2010a).

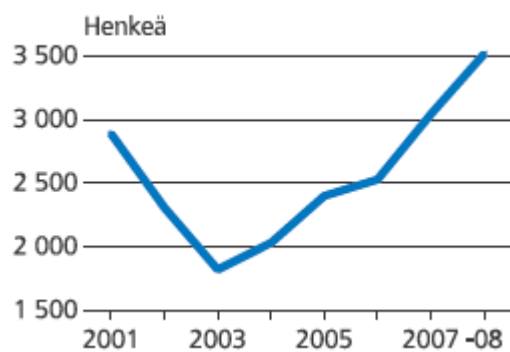
KIELI	OPETUSTUNNIT	% KAIKISTA KIELTEN OPETUSTUNNEISTA
Suomi	208 358	32,2
Ruotsi	43 869	6,8
Englanti	181 502	28,1
Saksa	24 993	3,9
Ranska	31 261	4,8
Venäjä	34 516	5,3
Espanja	51 601	8,0
Italia	24 608	3,8
Muut	45 698	7,1
Yhteensä	646 406	100,0

Som det framgår ur tabellen, var mängden undervisningstimmar störst inom finskan, och utgör 32 % av det totala antalet undervisningstimmar i språk. Näst mest undervisning skedde i engelska, med 28 % av det totala antalet undervisningstimmar i språk. De övriga språken är i stort sett ganska likvärdiga, och varierar mellan ca 4 % och 8 %. Det bör dock noteras att ryskans ställning är tämligen likvärdig med de övriga språkens ställningar. I grundskolorna och i gymnasierna blir ryskan däremot ordentligt efter tyskan och franskan i statistiken. (Edu.fi. 2010a)

2.4 Ryskspråkiga bosatta i Finland

De ryskspråkiga är den invandrargrupp, som är störst och växer snabbast i Finland. (Tanttu, Jekaterina. 2012) År 2012 fanns det 62 554 personer i Finland, som uppgav sig ha ryska som modersmål (Tilastokeskus. 2013), och antalet ökar år för år.

Under 2000-talet har antalet ryskspråkiga i Finland ökat anmärkningsvärt. Under år 2008 flyttade 3 516 nya ryskspråkiga i landet. Det året var den totala mängden ryssar i Finland 48 740. Redan i september år 2009 var det totala antalet bosatta ryssar över 50 000. (Alanen, Aku. 2009)

Figur 2. Den årliga tillväxten av den ryskspråkiga befolkningen under 2000-talet. (Källa: Alanen, Aku. 2009).

För jämförelsens skull kan man ta en titt på tabell 7, som visar mängden nyinflyttade utlänningar enligt språk. Esterna, som är den näst största inflyttargruppen, blir efter med ca 1 000 personer. De därpå påföljande språkgrupperingarnas antal är i sin tur betydligt färre än de två största grupperingarnas antal. Uppgifterna är från år 2008.

Tabell 7. Topp tio nyinflyttade personer i Finland med ett främmande språk som modersmål år 2008. (Källa: Alanen, Aku. 2009).

Kieli	Kasvu 2008 aikana	Kokonais- määrä 31.12.2008
Venäjä	3 516	48 740
Viro	2 545	22 357
Somali	837	10 647
Englanti	755	11 344
Kiina	725	6 458
Arabia	687	8 806
Kurdi	562	6 455
Thai	529	4 519
Albania	517	6 308
Puola	467	2 493

I en undersökning från år 2008 framkommer det att den ryskspråkiga befolkningen anser att det är mycket viktigt med massmedia på det egna språket. Speciellt den ryskspråkiga radion ansågs vara av stor vikt. De ryskspråkiga nyhetssändningarna i TV inleddes först under våren 2013, men redan år 2008 var ämnet på tapeten. Den finsk-ryska me-

dian lider av brist på resurser, även om man velat kunna erbjuda mer inom massmedia på ryska. (Tanttu, Jekaterina. 2012)

I Finland utkommer en del ryskspråkiga dagstidningar, så som t.ex. *Spektr* (*Спектр*) och *Finljangskij trgovyi putj* (*Финляндский торговый путь*), och en del tidskrifter, så som t.ex. *Mozaika* (*Мозаика*) och *LiteraruS*. Radio Sputnik och YLE:s radiosändningar på ryska omfattar alla ryskspråkiga radioprogram som sänds i Finland. Många av de ryssar som flyttat till Finland ser på rysk TV genom satellitkanaler, och man har beräknat att ca två tredjedelar av dessa enbart ser på rysk TV. Av förekommen orsak har man därför upprepade gånger framfört att den ryskspråkiga median borde utvidgas på så vis att de ryskspråkiga skulle ha en möjlighet att bekanta sig med det finländska samhället på sitt eget modersmål, och på så sätt undgå risken för isolering. Med andra ord skulle integrationen bli mycket mer effektiv. (Tanttu, Jekaterina. 2012)

3 YRKEN DÄR DET BEHÖVS KUNSKAPER I DET RYSKA SPRÅKET

Enbart språkkunskaper ger i sig självt inget yrke, utan det förutsätts även att man har något annat kunnande som kompletterar. I princip kan man ha nytta av att kunna språk oberoende av bransch, men det finns vissa branscher och yrkeskategorier som betonar språkkunskaper mer än andra. I första hand kan man tala om olika serviceyrken, då den ökade handeln och turismen står som huvudsaklig grund för behovet av kunskaper i ryska i Finland. Även en tilltagande immigration från Ryssland har lett till efterfrågan på ryskspråkig service. För övrigt är handeln mellan Ryssland och Finland också mycket livlig, vilket innebär att man inom näringslivet har stor nytta av att kunna språket för att kunna kommunicera med varandra. Emellertid har man fått ta tolkar och översättare till hjälp i relativt stor utsträckning på denna punkt. En del företag gör även en extra satsning på att utbilda sin personal och ge den kunskaper i ryska på en sådan nivå som företaget behöver. För detta ändamål har det grundats enskilda språkskolor, som står för undervisningen i ryska. (Se närmare i avsnitt 4.5) I detta kapitel går de yrkeskategorier som valts till undersökningen i detta examensarbete igenom mer ingående. För närmare information om hur avgränsningarna gjorts, se kapitel 5.

3.1 Tolkning

Tolkningen delas in i tre huvudkategorier: konferenstolkning, kontakttolkning och rättstolkning. Den förstnämnda kategorin delas ytterligare in i två underkategorier: simultantolkning och konsekutivtolkning. Simultantolkning innebär att både talaren och tolken talar samtidigt. Tolken börjar översätta nästan genast efter det att talaren inlett sitt eget tal, och översätter allt efter hur talet framskrider. Konsekutivtolkning å sin sida innebär att talaren och tolken talar turvis. Talaren talar först i 1-5 minuter, och sedan översätter tolken det som nyss sagts, för att den andra talaren sedan skall kunna tala o.s.v. Vid konsekutivtolkning bör man reservera dubbelt så mycket tid som vid en enspråkig diskussion, då allt som sägs kommer att sägas två gånger. (Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto. 2013a) Konferenstolkning tillämpas vanligen vid olika konferenser, seminarier och möten. Tolkningen sker vanligen genom simultantolkning, men konsekutivtolkning förekommer också. Kontakttolkning sker vanligen i situationer då man skall uträtta ärenden hos t.ex. social-, hälsovårds- och skolningsmyndigheter. Dessa tolkningssituationer är i regel privata tillställningar, då det är fråga om att hjälpa en privatperson att uträtta ärenden. Tolkningsformen är vanligen konsekutivtolkning eller viskningstolkning, d.v.s. tolken översätter simultant genom att viska bredvid eller i en mikrofon. Rättstolkning är, precis som namnet anger, tolkning som sker i juridiska sammanhang, så som t.ex. vid polisförhör eller en rättegång. Tolkningen sker vanligen genom konsekutivtolkning eller viskningstolkning. Då juridiska tillfällen allt som oftast bandas, bandas även tolkningen. (Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto. 2013b) Som riktgivande mått på hur många tolkar det finns i Finland som arbetar med språkparet finska-ryska eller svenska-ryska kan man granska Finlands översättar- och tolkförbunds sökningsfunktion, som genererar namnen på alla de tolkar som är medlemmar i förbundet på språkparet i fråga och som gett tillstånd till att publicera sina kontaktuppgifter på nätsidan. Sanningen är dock den att det i verkligheten finns fler tolkar på språkparet i fråga än så, för alla är nödvändigtvis inte medlemmar i förbundet. Dessutom finns det i övrigt inte heller någon heltäckande statistik över hur mycket tolkning och översättning det förekommer, för detta sker i olika omfattning och inom alla områden i samhället, vilket gör en statistikföring rent av omöjlig. (Halme, Helkky. 2007) Finlands översättar- och tolkförbund har för närvarande sammanlagt 52 tolkar bland sina medlemmar som arbetar med språkparet finska-ryska inom samtliga tolkningskategorier. Motsvarande siffra för

språkparet svenska-ryska är 5 personer. Samtliga fem namn förekommer även på listan över tolkar med språkparet finska-ryska. (Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto. 2013c.)

3.2 Översättning

Inom översättningen finns det, precis som inom tolkningen, olika kategorier. Indelningen omfattar tre grupper: litteratur-, facktext- och audiovisuell översättning. Litteraturoversättningen omfattar alla typer av litteratur, såväl skönlitteratur som facklitteratur. Litteraturoversättarna är självständiga frilansare som på eget initiativ tar kontakt med förlagen genom att skicka översättningsprov. Förlagen avgör på basen av översättningsprovet vem som väljs till uppdraget. Oftast bestämmer förlagen även vilka verk som skall översättas. (Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto. 2013d & 2013e) Facktextöversättningarna omfattar bl.a. bruksanvisningar, nätsidor, marknadsföringsmaterial, dokument från myndigheter och tidningsartiklar. Översättningsuppdragen kan komma från såväl privatpersoner som företag genom översättningsbyråer eller, om man idkar egen företagsverksamhet, genom att kunden tar kontakt med en. (Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto. 2013f & 2013g) Till kategorin audiovisuell översättning hör översättningar av t.ex. TV-program, filmer och dataspel. Denna form av översättning är utmanande i det hänseendet, att man måste kunna få översättningen att passa ihop med bild och ljud. Exempelvis stora mediehus som Rundradion och en del andra kommersiella TV-kanaler sysselsätter audiovisuella översättare. (Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto. 2013h & 2013i) Bland medlemmarna i Finlands översättar- och tolkförbund finns för tillfället sammanlagt 113 översättare på språkparet finska-ryska. Alla är dock inte verksamma inom alla kategorier av översättning. Vad gäller språkparet svenska-ryska, genererar sökfunktionen namnen på sammanlagt 11 personer. Samtliga förekommer under kategorin översättningar av facktexter. Ett namn som finns med på listan förekommer även i kategorin audiovisuella översättningar. Det finns för närvarande ingen litteraturoversättare på språkparet svenska-ryska i Finlands översättar- och tolkförbunds medlemsregister, åtminstone inte någon som skulle ha gett sitt tillstånd till att publicera kontaktuppgifterna på nätsidan. (Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto. 2013c) I samband med översättarna kan man även nämna de auktoriserade översättarna, som bestyrker sin egen översättning eller en översättning som är gjord av någon annan, så att den är giltig

enligt lag och har samma värde som originaldokumentet. Bestyrkta översättningar behövs oftast i sådana situationer då man skall uppvisa dokument för myndigheter, både inrikes och utrikes. För att få titeln auktoriserad translator måste man först avlägga en examen som ordnas av Utbildningsstyrelsen. (Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto. 2013j) Finlands översättar- och tolkförbund har för tillfället 53 auktoriserade translatorer på språkparet finska-ryska och 2 auktoriserade translatorer på språkparet svenska-ryska. (Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto. 2013c)

3.3 Kundbetjäning, handel och turism

Inom media kan man höra väldigt ofta om behovet av kunskaper i ryska inom service- och handelsbranschen. Ofta omnämns detta i samband med någon annan faktor som kan ha inverkan på utvecklingen i branschen, t.ex. den fortsättningsvis växande turismen från Ryssland eller visumfriheten, som eventuellt skulle kunna bli möjlig i framtiden. Enligt en artikel i Yrittäjäsanommat som utges av Företagarna i Finland skulle den önskade visumfriheten leda till nästan 8 000 nya arbetsplatser inom rese- och restaurangbranschen. I artikeln omnämns en undersökning som utförts av Tutkimus- ja Analysointikeskus TAK Oy och Itä-Suomen yliopisto. Enligt undersökningen skulle visumfriheten medföra att resorna från Ryssland skulle öka från nuvarande ca 4 miljoner resor till 7,1 miljoner resor per år. Således skulle efterfrågan inom rese- och restaurangbranschen öka med 10 %. I artikeln omnämns även Timo Lappi från Matkailu- ja ravintolapalvelut MaRa ry. Han efterlyser ett riksomfattande talkoarbete för att allt fler ungdomar skulle börja läsa ryska, då man för tillfället inte har resurser att betjäna de ryskspråkiga på deras eget modersmål. (Yrittäjäsanommat. 2013.)

Läser man olika tidningsartiklar som handlar om den ryska turismen, dyker bristen på ryskkunnig personal allt som oftast upp i sammanhanget. Exempelvis till Torneå och Haparanda kommer det varje år en hel del turister från Ryssland vid nyåret med chartertåg. I en artikel i tidningen Lounais-Lappi säger Irina Louste, som är verkställande direktör för Taxari Travel Agency, att ryssarna är ivriga på att gå på uppköp och att de spenderar en hel del pengar. Dessutom är de villiga att betala för kvalitet, så de flesta som kommer med chartertågen har köpt ett särskilt tågpaket, där det även ingår olika

utflykter, tjänster och shopping. Man har beräknat att tax free-försäljningen har ökat med drygt 60 % sedan år 2011. Sedan år 2012 har Torneå och Haparanda utgivit en gemensam resebroschyr på ryska, vilket nog gör situationen en aning lättare, men ännu finns det inte resurser att producera tjänster på ryska. (Pekkala, Arja. 2013)

Det kommer även en hel del ryska turister till Kemi, där man från årsskiftet satsat speciellt på att kunna erbjuda tjänster på ryska. Man har beräknat att det under nyårs- och trettonhelgen år 2014 kom ca 750 ryska turister till orten. Förutom att man har låtit trycka en ryskspråkig broschyr över affärer och restauranger som finns i centrum, har man även anställt guider som kan tala ryska, ordnat olika evenemang för turisterna, samt anställt personal i affärerna som kan betjäna på ryska över trettonhelgen. Erfarenheterna av detta har visat sig vara positiva, då informationen om att det finns någon som kan betjäna på ryska sprider sig och kunderna blir fler. (Tiihonen, Jarno. 2014)

3.4 Ämneslärare

Ämneslärare i ryska undervisar på olika skolningsnivåer, d.v.s. i grundskolor, gymnasier, yrkesskolor, yrkeshögskolor, universitet och medborgarinstitut. Det är inte ovanligt att de som studerat till ämneslärare i något språk även har kunskaper att undervisa i andra språk. Förutom att ansvara för undervisningen i det egna läroämnet hör även planering av undervisningen, bedömning av elevernas kunskaper och betygsättning till en lärars arbetsuppgifter. Utöver detta sköter en lärare även olika administrativa uppgifter och samarbetsuppgifter. Dessutom bör en ämneslärare även följa med utvecklingen inom den egna branschen. Lärarna medverkar även i skapandet av läroplaner, och utformar målsättningar för undervisningen på basen av dessa. Läraren skall sedan i sitt arbete omvandla läroplanen till konkret undervisning som förverkligas i kommunikation med eleverna. (TE-palvelut. 2013) För att få lärarbehörighet krävs högre högskoleexamen, pedagogiska studier samt studier i själva läroämnet i fråga. (Helsingin yliopisto. 2013e) För att få undervisa på universitet eller i yrkeshögskolor krävs vanligen licentiat- eller doktorsexamen, som avläggs vid ett universitet efter att man avlagt högre högskoleexamen. (TE-palvelut. 2013)

Utbildningsstyrelsen utgav år 2011 en kartläggning över lärarna i Finland, d.v.s. statistik över lärarnas behörighet, läroämnena som undervisas, åldersfördelningar o.s.v. Den statistiska informationen baserar sig på av Statistikcentralen insamlad data under perioden mars-maj år 2010. (Opetushallitus. 2011) Enligt rapporten undervisade 33,5 % av lärarna inom grundskole- och gymnasieutbildningen i modersmålet eller något annat språk. Ur undersökningen framgick det även att 93,7 % av språklärarna var behöriga i sin uppgift. (Opettajat Suomessa 2010/Ojala, Maija-Liisa. 2011)

Av lärarna i ryska var 76 av 83 lärare behöriga i sitt yrke, vilket gav en procentuell andel på 91,6 %. Granskar man antalet behöriga i förhållande till en motsvarande mätning från år 2008, kan man konstatera att andelen behöriga lärare i ryska ökat en aning. Ur undersökningen framgick det även att i de språkämnen som hade tiotals lärare, fanns det relativt sett mest 50-åriga eller äldre bland dem som hade behörighet att undervisa i ryska (55,3 %), näst mest i tyska (48,1 %) och tredje mest i franska (44,6 %). (Opettajat Suomessa 2010/Ojala, Maija-Liisa. 2011)

4 UTBUDET AV UNDERVISNING I DET RYSKA SPRÅKET

Man kan säga att det nog finns ett relativt brett utbud av undervisning i ryska på ett allmänt plan, men att situationen kan variera i det hänseendet att det kan finnas möjlighet till utbildning, men att den inte ordnas på grund av brist på elever, som t.ex. i flera grundskolor och gymnasier. Utöver detta kan man studera ryska även i samband med yrkesstudier, så som t.ex. på en yrkeshögskola. Vill man ha en djupare insikt i själva språket och fokusera mer på detta, kan man välja att studera på ett universitet med ryska som huvudämne. Dessutom finns det en möjlighet att det företag man arbetar på behöver personal som kan ryska, och då kan det även bli aktuellt med en språkkurs å arbetets vägnar via ett företag som säljer undervisningspaket i ryska.

4.1 Grundskolor och gymnasier

I många grundskolor och gymnasier runtom i landet finns möjligheten att välja det ryska språket som främmande språk på olika nivåer (se avsnitt 2.3), men i många fall ordnas det trots detta inte någon undervisning, då det inte finns tillräckligt deltagare för att en

grupp skall kunna uppstå. Av förekommen orsak har läroämnet fallit bort helt och hållet från läroämnesutbudet i flera grundskolor och gymnasier, och i en del skolor anlitas en lärare i samarbete med t.ex. ett medborgarinstitut i ett fall att det skulle finnas tillräckligt många elever som anmält sitt intresse för att studera språket. Alternativt avläggs kurserna i ryska i sin helhet vid medborgarinstitutet, varpå prestationerna räknas till godo därefter. Med andra ord finns det i princip utbud av undervisning i ryska på grundskole- och gymnasienivå, men denna ordnas alltså inte i många fall på grund av brist på elever.

4.2 Olika yrkesutbildningsinstanser

Man kan även studera ryska i samband med yrkesstudier på olika folkhögskolor, yrkes-högskolor och andra yrkesinstitut som erbjuder sina studerande ett bredare urval främmande språk. Detta är vanligt speciellt på sådana utbildningslinjer där man kan ha nytta av att kunna främmande språk, så som t.ex. inom handel och turism. Exempelvis i Västra Nylands folkhögskola finns en linje som heter Språk och turism. De kurser i ryska som erbjuds där sker på nybörjarnivå och är en del av turismstudierna. (Västra Nylands folkhögskola. 2013) Även yrkeshögskolan Arcada har erbjudit sina studerande en möjlighet att välja främmande språk som breddstudier oberoende av utbildningsprogram. Kurserna i ryska är på nybörjarnivå och sker i samarbete med Helsingfors Arbis. (Arcada. 2013) Studierna i ryska i samband med yrkesstudierna behöver dock inte begränsa sig enbart till nybörjarkurser i språket. Kymenlaakson ammattikorkeakoulu erbjuder sina studerande i företagsekonomi en möjlighet att välja en inriktning med betoning på affärsverksamhet med Ryssland. Förutom språkstudier ingår även studier i bl.a. rysk affärskultur och affärskutymmer som gäller utländska företag i Ryssland, samt studier i St. Petersburg tillsammans med ryska studerande. Målet med utbildningen är att ge studerandena så bra förutsättningar som möjligt att placera sig i företag som är verk-samma i Ryssland samt företag i Finland som betjänar ryskspråkiga kunder. (Kymen-laakson ammattikorkeakoulu. 2013)

4.3 Medborgarinstitut och öppna universitet

Olika medborgarinstitut och öppna universitet utgör också en möjlighet att avlägga kurser i ryska. Vanligen utgår kurserna från nybörjarnivåer, men även enstaka specialkurser, så som t.ex. diskussionskurser kan förekomma. Venäjän tiede- ja kulttuurikeskus i Helsingfors ordnar kurser som är öppna för alla på varierande nivåer utgående från gruppens eller den enskilda studerandens behov. Lärarna som undervisar har ryska som modersmål. (Venäjän tiede- ja kulttuurikeskus Helsingissä. 2013)

4.4 Universitet

Man kan även studera ryska på universitetsnivå, men vanligen förutsätter inträdeskraven att man redan behärskar språket på en viss nivå (vanligen utgår man från gymnasiets korta lärokurs). Inträdeskraven till läroämnet Ryska språket och litteraturen vid Helsingfors universitet förutsätter även mycket goda kunskaper i antingen finska eller svenska då man söker till linjen för Ryska som främmande språk. (Helsingin yliopisto. 2013a) En motsvarande utbildningslinje finns även i Åbo Akademi. Till skillnad från Helsingfors universitet förutsätts det inte nödvändigtvis att man kan ryska då man söker till Ryska språket och litteraturen. De studerande som antagits till utbildningen men som inte behärskar det ryska språket alls eller tillräckligt mycket har möjlighet att läsa upp sina kunskaper vid Centret för språk och kommunikation. (Åbo Akademi. 2013) Förutom dessa två ovannämnda universitet har även enstaka övriga universitet i Finland motsvarande utbildningslinjer inom det ryska språket. Om man har ryska som modersmål och även behärskar svenska eller finska finns det en linje vid Helsingfors universitet som är avsedd för modersmålstalande där man också kan studera språket och litteraturen. (Helsingin yliopisto. 2013b) Vid Helsingfors universitet delar sig läroämnet Ryska språket och litteraturen i två linjer: linjen för ämneslärarutbildning och den allmänna linjen. Ämneslärarutbildningens mål är att ge studeranden de färdigheter som behövs då man skall undervisa i ryska. De studerande som väljer den allmänna linjen fördjupar sig förutom i det ryska språket även i den ryska litteraturen och kulturen. Tanken är att linjen skall ge förutsättningar för att kunna arbeta med sådana arbetsuppgifter som förutsätter olika typer av Rysslands-expertis såväl inom den privata som inom den

offentliga sektorn. Efter avklarade studier från den allmänna linjen har de studerande placerat sig bl.a. inom olika företag, ministerier, media, bibliotek och olika organisationer. (Helsingin yliopisto. 2013d)

Utöver detta har man möjlighet att studera Rysk översättning vid Helsingfors universitet, men på den linjen arbetar man enbart med språken ryska och finska. På motsvarande sätt som vid läroämnet Ryska språket och litteraturen kan man även söka till linjen Rysk översättning som antingen modersmålstalande eller med ryska som främmande språk. Översättarlinjens målsättning är att ge studeranden de mångsidiga språkkunskaper som krävs av översättare och tolkar samt kännedom om den ryska kulturen och samhället. Dessutom läggs det mycket vikt på terminologi som används inom olika branscher i arbetslivet. (Helsingin yliopisto. 2013c)

4.5 Företag som erbjuder undervisning i ryska

Efterfrågan på personal som kan ryska har kommit att medföra att det även grundats företag som erbjuder specialundervisning i ryska för olika företag. Undervisningen skräddarsys efter det behov på kunskaper i ryska som kunden efterfrågar. På så sätt får kunden precis de kunskaper som motsvarar företagets behov, t.ex. specialterminologi. Beseda Oy är en språkskola som undervisar ryska för olika typer av företag. Undervisningen är effektiv och intensiv och ordnas på alla möjliga nivåer. Kurspaketen läggs upp efter de behov kunden har. Ifall det uppstår svårigheter med att ordna närundervisning, erbjuder företaget dessutom möjligheten att studera online. Bland annat Kesko, Paulig, Neste Oil, Kone och VR hör till Besedas kunder, för att nämna några. (Beseda Oy. 2013) Språkskolan Nuevo Mundo är ett företag som erbjuder motsvarande tjänster som Beseda Oy, men ger undervisning även i andra språk, så som t.ex. franska, tyska, spanska, italienska, engelska och kinesiska. (Kielikoulu Nuevo Mundo. 2013a) Förutom undervisning erbjuder Nuevo Mundo också översättningstjänster. (Kielikoulu Nuevo Mundo. 2013b) Företaget Business Expedition är ytterligare ett företag som kan erbjuda företag samt privatpersoner undervisning i ryska. Utöver detta erbjuds också översättningstjänster, samt bokföringstjänster och annan vägledning för företag som vill inleda sin verksamhet i Ryssland. (Business Expedition. 2013a & 2013b) Dessutom kan näm-

nas att även Saimaan ammattikorkeakoulu har gått in för att ge företag undervisning i ryska enligt önskemål och behov. (Saimaan ammattikorkeakoulu. 2013)

5 UNDERSÖKNING

Undersökningen i detta examensarbete kommer att behandla fyra olika yrkeskategorier: tolkning, översättning, kundbetjäning i butik och på turistort och ämneslärare. Dessa yrken har valts på grund av att det finns ett tydligt behov av de tjänster som samtliga står för, d.v.s. tolknings-, översättnings-, service- och undervisningstjänster.

Syftet för detta examensarbete är att göra en exemplifiering av utbud och efterfrågan på kunskaper i ryska inom de yrkesgrupper som valts, och sätta de uppgifter som ofta framkommer i media, d.v.s. den stora efterfrågan, mot respondenternas svar i intervjuerna. Sammanlagt fyra personer kommer att intervjuas: en person som arbetar som tolk och översättare, en person som är ämneslärare i ryska, en person som arbetar med kundbetjäning inom handeln och en person som arbetar med kundbetjäning inom turismen. Således bör man alltså notera att i kategorierna tolkning och översättning är det en och samma respondent som svarar på frågorna i bägge kategorierna. I intervjuerna skall respondenterna ge sin syn på utbud och efterfrågan på ryskkunniga i den egna yrkesgruppen. Resultaten i intervjuerna sätts sedan mot de fakta som framkommit i dokumentstudierna. Således bör man få en exemplifiering av hur situationen ser ut i arbetslivet vad beträffar efterfrågan på ryskkunniga inom de samtliga yrkeskategorierna. I resultatredovisningen presenteras intervju svaren i avsnitt enligt kategori, samt placeras det centrala även in i en matris för att ge en översikt av alla svar.

Tolkning och översättning har valts till detta examensarbete på grund av att behovet av dessa blivit stort i och med ökad rysktalande befolkning och handel mellan Ryssland och Finland. Tolkning till ryska har exempelvis blivit aktuell vid flera rättegångar på sådana områden i Finland där det bor mycket rysktalande, i huvudsak inom östra Finland. Exempelvis i Kymmenedalen och i Södra Karelen har man i sådana rättegångar som kräver tolkning överlägset mest behov av tolkar som översätter till ryska. (YLE Uutiset Kymenlaakso. 2010 & YLE Uutiset Etelä-Karjala. 2010) Översättningar av i

huvudsak dokument behövs också en hel del då många företag idkar näringsverksamhet på bägge sidorna om östgränsen. År 2010 hade ca 600-800 finländska företag verksamhet i Ryssland. (Kansainvälisen liikkuvuuden ja yhteistyön keskus CIMO. 2014)

Behov för kunskaper i ryska finns också inom kundservicebranschen. Under speciellt nyårs- och trettonhelgen brukar det komma stora turistströmmar till Finland, då det i Ryssland firas långhelg. På grund av detta har en del affärer fått tillstånd att hålla öppet under helgen. Helsingforsregionens handelskammare beräknade att ca 26 000 ryska turister skulle besöka Nyland över trettonhelgen år 2014. För övrigt har man räknat att antalet besökare från Ryssland skulle överstiga 400 000 i hela landet. Juhani Pekkala, som är vd för Förbundet för Finsk Handel, uppskattade i en artikel publicerad av Hufvudstadsbladet att den ryska turismen skulle bringa in 200 miljoner euro denna säsong. Pekkala poängterar dock att man kunnat se tecken på att de ryska turisterna inte spenderar lika mycket pengar som tidigare. Orsaken till detta lär finnas i den minskade ekonomiska tillväxten i Ryssland. (Sundman, Sara. 2014.) I en artikel av YLE Uutiset från våren 2013 hänvisas till en undersökning utförd av Tutkimus- ja Analysointikeskus TAK, där det framgår hur många övernattningar de ryska turisterna gjort under år 2012. Uppgifterna i undersökningen härstammar från Statistikcentralens statistiska uppgifter. Enligt undersökningen skedde de flesta övernattningarna i Helsingfors, där man kom till över 60 000 övernattningar i januari månad. Näst mest övernattningar skedde i Imatra, och tredje mest i Villmanstrand, 15 000 respektive 13 000 övernattningar. (Toijonen, Ville. Tuominen, Stina. Winberg, Vesa. 2013)

Då behovet av ryskkunniga växer, behövs även lärare som undervisar i det ryska språket. Denna yrkesgrupp valdes med till detta examensarbete på basen av yrkeskategorierna som presenterades ovan. Den gemensamma nämnaren för samtliga är att behovet av kunskaper i ryska står i fokus. Kunskaperna fås i sin tur allt som oftast via en lärare som kan ge undervisning. Ett annat tecken på att ämneslärare i ryska behövs är de specialgrundade företagen som erbjuder andra företag undervisning i språket. (Se avsnitt 4.5)

5.1 Planering

Till först planeras frågorna som skall ställas i intervjuerna. Då frågeställningen i arbetet är utbud och efterfrågan, skall frågorna ställas så att man får ett svar på det man vill veta och att de dessutom är formulerade på ett sådant sätt att man får en uppfattning om den rådande situationen. Med andra ord måste man se till att man inte får resultat som är vaga, t.ex. ”mycket” eller ”lite”, då dessa kan förstås på väldigt olika sätt. För att underlätta formuleringsarbetet av frågorna ritas en matris, där indelningen i utbud och efterfrågan sker vertikalt, och en indelning av de olika yrkesgrupperna som undersöks horisontalt. På så vis är det lättare att se vad det är man vill få reda på. En kolumn med utrymme för tilläggsuppgifter läggs även in i matrisen, ifall man på basen av det som kommit fram i intervjuerna får reda på något extra som ändå är relevant med tanke på arbetets syfte.

Frågorna för de olika branscherna formuleras på ett sådant sätt att de är jämförbara med varandra. Dessutom gör man även skillnad på de yrken där det ryska språket behövs dagligen och där man förutsätter att personen i fråga även behärskar det så gott som helt och hållet (tolk, översättare och ämneslärare). I den andra kategorin faller kundbetjäning inom handeln och kundbetjäning inom turismen, därför att man nödvändigtvis inte behöver språket dagligen i sitt arbete, och inte heller behöver kunna det perfekt för att man skall kunna utöva sitt yrke. (Se frågeformulären i bilagorna)

Efter att frågorna formulerats, översätts de även till finska, då de flesta av respondenterna är finskspråkiga. Sedan kontaktas respondenterna per telefon, där det klargörs vad det är för en undersökning som det är frågan om, och vad man vill få reda på. Dessutom kommer man även överens om på vilket sätt svaren går igenom. För en av respondenterna var det lättast att sköta intervjun per e-post. Således skickades frågeformuläret till respondenten, som efter att begrundat frågorna återlämnade formuläret med svaren. Två av respondenterna föredrog att få frågorna ställda direkt per telefon då skribenten ringde upp och frågade om de möjligen skulle kunna medverka i undersökningen. Således sköttes två av intervjuerna muntligen i samband med förfrågan om medverkan. En av respondenterna fick intervjufrågorna skickade till sin e-post efter överenskommelse om medverkan i undersökningen. Därefter kom skribenten och respondenten överens om en

tidpunkt för genomgång av svaren. Undersökningen utfördes under vecka 3 i januari år 2014.

Då svaren erhållits av respondenterna, sätts de in i matrisen som gjordes i samband med frågeformuleringen för att åskådliggöra resultatet av undersökningen på ett jämförbart sätt.

5.2 Resultat

Exemplifieringsundersökningens resultat framgår i tabell 8, samt enligt kategorisering i avsnitten 5.2.1 Tolkning, 5.2.2 Översättning, 5.2.3 Ämneslärare och 5.2.4 Kundbetjäning inom handel och turism. Intervjuszvaren finns i sin helhet i bilaga 2.

5.2.1 Tolkning

I yrkeskategorin Tolkning framgick det att antalet utövare inom de olika typerna av tolkning fördelar sig enligt följande: de flesta utövarna finns inom kontakttolkningen, rättstolkningen har näst mest utövare och konferenstolkningen har tredje mest utövare på respondentens verksamhetsområde, som i huvudsak avser Kymmenedalen med nära omnejd. Kontakttolkningen är även den typ av tolkning som har störst efterfrågan på respondentens verksamhetsområde. Rättstolkningen har näst störst och konferenstolkningen tredje störst efterfrågan. Respondenten påpekar att det bor många ryskspråkiga i Finland och att många finska företag är intresserade av den ryska marknaden. Emellertid är det få ryska företagare som kan tala finska – ibland fungerar kommunikationen mellan parterna på engelska – men då man t.ex. skall ingå avtal, brukar man ta en tolk till hjälp. På senare tid har man börjat fästa mer uppmärksamhet vid tolkarnas utbildning. En tolk med examen har bättre förutsättningar att bli sysselsatt än en amatör. Det är inte ovanligt att en tolk har kompetenser att arbeta inom samtliga tolkningskategorier. På så sätt kan man åta sig fler uppdrag.

5.2.2 Översättning

Respondenten kunde inte ge så utförliga svar på frågorna om översättning, då dessa omfattar ca 5 % av respondentens arbete. De översättningar som respondenten utför faller

in i kategorin facktexter. Facktexterna är även den typ av översättning där den största efterfrågan förekommer. Respondenten kunde inte svara på hur utbudet av översättare kommer att se ut i framtiden. En kollega till respondenten hade antytt att det redan kan finnas för många översättare. Det är möjligt att en översättare har kompetenser att arbeta inom samtliga kategorier, speciellt då det finns mindre översättningsuppdrag än tolkningsuppdrag.

5.2.3 Ämneslärare

I kategorin Ämneslärare framkom det att de flesta ämneslärarna i ryska sannolikt undervisar i medborgarinstitut, öppna universitet och motsvarande instanser. Det kan även förekomma att en lärare utöver detta undervisar på grundskole- eller gymnasienivå, men för övrigt är det inte vanligt att man undervisar på flera nivåer samtidigt. Utbudet av lärare kommer troligtvis inte att öka i framtiden om inte efterfrågan heller gör det. På högskolenivå är utbudet av undervisning stabil, vilket innebär att det även finns ett utbud av lärare. Dock är mängden ämneslärare betydligt mindre än den är inom medborgarinstitut och dylika instanser. På grundskole- och gymnasienivå varierar utbudet av lärare, men i princip kan man anta att det finns minst ämneslärare i ryska inom denna kategori, då elevantalen är små. På denna nivå är det inte ovanligt att en ämneslärare även har kompetenser att undervisa i något annat språk, så som t.ex. engelska eller tyska, för att få tillräckligt undervisningstimmar. Efterfrågan på lärare i ryska kan anses vara störst inom medborgarinstitut och dylika instanser, då de som anmäler sig till kurserna kommer på frivillig basis. Många gånger är det frågan om personer som har studerat språket någon gång tidigare eller för övrigt har intresse. Kursutbuden har hållits stabila, då flera kurser anordnas varje år. Enligt respondentens erfarenheter har man alltid kunnat hitta en lärare enligt behov. Inom högskolenivån är efterfrågan på lärare inte så stor. Hittills verkar det som om högskolorna hittat den undervisningspersonal de behöver enligt sitt eget behov. På grundskole- och gymnasienivå är elevantalen små, vilket kan medföra ett ”överskott”.

5.2.4 Kundbetjäning inom handel och turism

Till intervjun för handelskategorin valdes en respondent som är butikschef i en klädaffär i en stad i Kymmenedalen. Det framkom i intervjun att 1 person av sammanlagt 20 anställda i affären kan betjäna på ryska. Enligt respondenten är det troligt att det i framtiden kommer att finnas fler som kan betjäna på ryska, då efterfrågan redan nu är stor. Den ryskspråkiga betjäningen behövs dagligen. Enligt respondenten har man klarat sig ganska bra tills vidare, då en del av de ryska turisterna kan engelska. Trots allt räcker endast en ryskkunnig person inte alltid. Det har hänt att man någon gång fått kommunicera genom gestaltning. Till den andra intervjun som behandlade turism valdes en respondent från en vattenpark som är populär bland de ryska turisterna. Det framkom i intervjun att det inte fanns en enda person bland de 10 fast anställda som kunde betjäna på ryska. Under turistsäsongerna brukar man anställa extra personal till hjälp, och bland dessa har det funnits ett par personer som kunnat betjäna på ryska. I princip finns det ett dagligt behov av den ryskspråkiga betjäningen, men man har klarat sig ganska bra i och med att många av de ryska turisterna, speciellt yngre personer, kan engelska. Behovet av ryskkunnig personal är trots allt tydligt, och man strävar efter att hitta mer personal som skulle kunna betjäna på ryska.

Tabell 8. Undersökningens resultat.

YRKESKATEGORI	UTBUD	EFTERFRÅGAN	TILLÄGGSUPPGIFTER
Tolkning			
Konferenstolkning	Den typ av tolkning som enligt respondentens erfarenhet har minst utövare på respondentens verksamhetsområde.	Den typ av tolkning som har minst efterfrågan på respondentens verksamhetsområde.	Det är inte ovanligt att en tolk har kompetenser att arbeta inom samtliga tolkningskategorier. På så vis finns det mer arbete.
Kontakttolkning	Den typ av tolkning som enligt respondentens erfarenhet har mest utövare på respondentens verksamhetsområde.	Den typ av tolkning som har största efterfrågan. Det bor många ryskspråkiga i Finland, och flera finska företag är intresserade av den ryska marknaden.	Bara få ryska företagare kan finska. Möjligtvis kan man klara sig med engelska, men då t.ex. avtal el. dyl. skall ingås, brukar man ta hjälp av en tolk.
Rättstolkning	Den typ av tolkning som enligt respondentens erfarenhet har näst mest utövare på respondentens verksamhetsområde.	Den typ av tolkning som har näst mest efterfrågan på respondentens verksamhetsområde.	Man har börjat fästa mer uppmärksamhet på tolkens utbildning (gäller alla kategorier). En tolk med en examen har i dagens läge större chans att sysselsättas än vad en amatör har.
Översättning			
Litteraturoversättning	Respondenten hade ej svar på detta.	Respondenten hade ej svar på detta.	Respondenten kunde ej säga hur utbudet av översättare ser ut i framtiden, en kollega hade antytt att det redan kan finnas för många översättare.
Facktextöversättning	Respondenten kunde ej svara på detta, eftersom översättningarna omfattade ca 5 % av arbetet. De översättningar som görs faller in i denna kategori.	Den typ av översättning som har störst efterfrågan.	Det är möjligt att en översättare har kompetenser att arbeta inom samtliga kategorier, speciellt då det finns mindre översättningsuppdrag än tolkningsuppdrag.
Audiovisuell översättning	Respondenten hade ej svar på detta.	Respondenten hade ej svar på detta.	
Ämneslärare			
Grundskolor och gymnasier	Läroantalen varierar en hel del, men i princip finns det minst ämneslärare i denna kategori, då elevantalet i nuläget inte är stora.	Elevantalet i dagens läge kan anses vara små, då det sällan finns tillräckligt elever som anmäler sitt intresse för att studera ryska så att en grupp skulle kunna bli till.	Finns t.o.m. en risk för ett "överskott". De flesta som undervisar på denna nivå har även kompetenser att undervisa i t.ex. tyska eller engelska för att få tillräckligt undervisningstimmar.
Högskolor	Då det finns ett stabilt undervisningsutbud, finns det också ett utbud av lärare på denna nivå. Dock inte i samma skala som inom medborgarinstitut el. dyl.	Man kan nog inte tala om någon speciellt stor efterfrågan. Tills vidare tycks högskolorna hitta undervisningspersonal enligt det behov de har.	
Medborgarinstitut, öppna universitet o. dyl.	De flesta ämneslärare undervisar sannolikt i denna kategori. Utbudet på lärare kommer troligtvis inte att öka i framtiden om inte elevantalet ökar avsevärt.	De flesta eleverna finns i princip inom denna kategori. De som vill studera språket kommer på frivillig basis, och utbudet på kurser i ryska är stabilt. Efterfrågan på lärare uppfylls.	Ifall en lärare undervisar vid ett medborgarinstitut el. dyl. kan det vara möjligt att denne även undervisar på grundskole- eller gymnasienivå. För övrigt är det ovanligt att de lär på olika nivåer.

Tabellen fortsätter på nästa sida.

YRKESKATEGORI	UTBUD	EFTERFRÅGAN	TILLÄGGSUPPGIFTER
Kundbetjäning			
Handel	1 av 20 anställda i affären kan betjäna på ryska. I framtiden är det troligt att det kommer att finnas fler som kan betjäna på ryska, då kundunderlaget är stabilt.	Den ryskspråkiga betjäningen behövs dagligen i affären. Tills vidare har man klarat sig ganska bra med en person som kan ryska, då många av de ryska kunderna även kan engelska.	En person med kunskaper i ryska är trots allt en aning knappt ibland, och det skulle vara bra med fler som kunde ryska. Det har även hänt att man varit tvungen att <u>kommunicera via gestaltning</u> .
Turism	Av 10 fast anställda är det ingen som kan ryska. Vid säsongtid anställs extra hjälp, där ett par personer kunnat betjäna på ryska.	Den ryskspråkiga betjäningen behövs dagligen, men man har klarat sig ganska bra då många ryssar, speciellt yngre personer, kan engelska.	Behovet är trots allt tydligt, och man strävar efter att hitta mer personal som skulle kunna betjäna på ryska.

5.3 Analys / Diskussion

Då syftet med detta examensarbete var att göra en exemplifiering, bör man notera att man på basen av den undersökning som utförts inte kan dra några allmängiltiga slutsatser som skulle kunna säga något generaliserande om yrkeskategorin i fråga. Däremot kan man leta efter möjliga likheter eller andra faktorer som passar ihop med teorin som framkommit i dokumentstudierna. För varje yrkeskategori intervjuades en respondent (inom tolkning och översättning var det en och samma respondent som svarade på frågorna), vars uppgift var att svara på frågorna enligt sina egna erfarenheter om den egna branschen.

5.3.1 Tolkning och översättning

Inom tolkningen svarade respondenten att kontakttolkning förekom mest och hade den största efterfrågan i det egna verksamhetsområdet. Det framkom att behovet av tolkning till ryska baserade sig på det stora antalet ryskspråkiga som bor i landet, samt de finländska företagens intresse för den ryska marknaden. Detta stämmer överens med det stora antalet finländska företag som idkar näringsverksamhet på bägge sidorna om östgränsen. I intervjun omnämndes även tolkarnas behov i situationer då man skall ingå avtal. I princip kan man nog inkludera också översättningen till detta, då avtal allt som oftast görs till pappers, och således faller inom samma område. Det framgick även att

rättstolkning förekom näst mest på respondentens verksamhetsområde, vilket i huvudsak omfattar Kymmenedalsområdet. I samband med avgränsningarna som presenterades i inledningen till kapitel 5 omnämndes rättegångar i områdena Kymmenedalen och Södra Karelen som krävde översättningar till ryska, vilket alltså utgör ett tydligt samband. I intervjun som behandlade översättningsfrågor uppgav respondenten sig inte ha något svar på hur utbudet kan se ut i framtiden, men att en kollega gett en antydning om att det redan nu kan finnas för många översättare. Tar man en titt på antalet översättare som är medlemmar i Finlands översättar- och tolkförbund, får man 113 översättare kontra 52 tolkar. (Se kap 3.2) I intervjun framgick det även att översättningsuppdragen var färre än tolkningsuppdragen, så således skulle man kunna tänka sig att det finns grund för kollegans påstående. Dock bör man notera att de siffror som presenterades i kap 3.1–3.2 valdes som riktgivande mått då det inte fanns någon statistik att tillgå, samt att endast en intervju inte är tillräckligt för att man skall kunna dra några slutsatser.

5.3.2 Ämneslärare

I intervjun som behandlade ämneslärare svarade respondenten att lärarutbudet på grundskole- och gymnasienivån varierar, men att det i princip finns minst ämneslärare i denna kategori, där bristen på elever i huvudsak ligger som grund för detta. Detta får genklang av det som beskrevs i kapitel 4.1, där det framgick att flera gymnasier avstått från undervisningen i ryska. Det faktum att elevantalen är små framgick även i statistiken över studerandemängderna i kapitel 2.3. Detta är troligtvis grunden till det som respondenten uppgav om flera ämneslärares kompetenser, d.v.s. att en del lärare även är behöriga att undervisa i andra språkämnen än enbart ryska. Detta stämmer överens med det som beskrivs i kapitlet om ämneslärare, där det framgick att det inte är ovanligt att läraren har kunskaper att undervisa i flera språk. Respondenten talade om risken för överskott i branschen och menade att utbudet inte kommer att förändras så länge som det inte sker en ökning i elevantalen. Således kan man inte på basen av detta se att mängden som t.ex. söker sig till medborgarinstitut för att få språkkunskaper skulle ha ökat, trots att mängden ryska turister som kommer på uppköp till Finland skulle kunna ge en anledning till detta. Respondenten uppgav även att medborgarinstituten har en stabil efterfrågan på kurser i ryska, då de som anmäler sig till kurserna i många fall är personer

som studerat språket någon gång tidigare eller bara för övrigt har intresse att lära sig. På så sätt kan man anta att det är mer sannolikt att man får en grupp att undervisa och utbudet av kurser hålls stabilt. I kapitel 4.1 nämndes även möjligheten att tillgodoräkna prestationer som avlagts vid medborgarinstitut, så man skulle kunna tänka sig att detta skulle kunna vara ett alternativ för en gymnasieelev som skulle ha intresse för att studera språket i ett fall då den egna läroanstalten inte har det ryska språket med i sitt utbildningsutbud.

5.3.3 Kundbetjäning inom handel och turism

Till yrkeskategorin Kundbetjäning valdes två olika typer av kundbetjäning, då detta är ett mer brett område än de tre yrkena som granskats ovan. Kundbetjäningskategorin skiljer sig från de övriga yrkena även på en viss punkt: denna typ av yrke förutsätter nödvändigtvis inte att man behärskar det ryska språket flytande, och inte heller att man dagligen behöver kunskaperna i språket. Yrkeskategorin är intressant i det hänseendet att det inom den råder en starkt växande efterfrågan på ryskkunnig personal. I bägge intervjuerna som behandlade kundbetjäning uppgav respondenterna att det fanns en respektive ett par personer som kunde betjäna på ryska, och att det fanns ett dagligt behov av den ryskspråkiga betjäningen. Båda uppgav även att det skulle vara bra med fler i personalen som kunde ryska, även om man klarar sig med kunskaper i engelska rätt bra, speciellt i kommunikation med den yngre ryskspråkiga generationen. På denna punkt skulle man kunna tänka sig att det finns en koppling till den typ av attityd som Arto Mustajoki i sin attitydindelning benämner som *realister*, d.v.s. personer som insett att behovet finns, och att man skulle kunna ha nytta av att kunna språket. Turismängderna från Ryssland ger ytterligare stöd för ett realistiskt förhållningssätt. Speciellt då det från turisternas sida råder uppskattning för ryskspråkig betjäning, och ordet sprids. (Se kap 3.3)

6 AVSLUTNING

Detta examensarbete har varit intressant att utföra, inte minst för att arbetets tema är ett aktuellt ämne och delar åsikter såväl inom politiken som inom massmedia. Det som också medfört att arbetet varit intressant att skriva har varit utmaningen i att göra avgränsningar av ett såpass stort tema som detta, då diskussionen om det ryska språket i Finland har tangerat flera olika områden i samhället. Detta skall emellertid ses som en positiv sak: under skrivprocessen har skribenten stött på flera olika områden som någon eventuellt skulle kunna ta till föremål för undersökning. Då detta examensarbete är en exemplifiering av utbud och efterfrågan på kunskaper i ryska, skulle man i princip kunna betrakta denna studie som en slags bas för en mycket mer omfattande studie av samma fenomen. Trots att detta arbete skett i ett lite mindre omfång, har studien ändå varit mycket givande att genomföra, speciellt då detta gett en grundläggande inblick i den rådande situationen.

Avslutningsvis vill skribenten framföra ett stort tack till respondenterna som medverkat i intervjuerna, samt till handledaren Maj-Britt Granström, som längs med skrivprocessen kommit med värdefull feedback och goda idéer och förslag.

KÄLLOR

På ryska

Википедия. 2008. *Русский язык в мире. Русский язык на постсоветском пространстве*. Tillgänglig:

http://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%A0%D1%83%D1%81%D1%81%D0%BA%D0%B8%D0%B9_%D1%8F%D0%B7%D1%8B%D0%BA_%D0%B2_%D0%BC%D0%B8%D1%80%D0%B5 Hämtad: 22.10.2013

Организация Объединенных Наций. 2013. Общие сведения об Организации Объединенных Наций. *Официальные языки ООН*. Tillgänglig:

<http://www.un.org/ru/aboutun/languages.shtml> Hämtad: 23.9.2013

På övriga språk:

Alanen, Aku. 2009. *Suomessa jo 50 000 venäjänkielistä*. Publicerad i tidningen Tieto & Trendit, nr. 6/2009 utgiven av Statistikcentralen. Tillgänglig:

http://www.stat.fi/artikkelit/2009/art_2009-09-08_005.html Hämtad: 16.11.2013

Arcada. 2013. *Språk som breddstudier*. Tillgänglig:

<http://studieguide.arcada.fi/sprakcentralen/breddstudier> Hämtad: 27.11.2013

Beseda Oy. 2013. *Venäjän kielen kielikoulu*. Tillgänglig: <http://beseda.fi/venaja> Hämtad: 29.11.2013

Business Expedition. 2013a. *Venäjän kielen kurssit. Venäjän opetus*. Tillgänglig:

http://www.business-expedition.com/business/venajan_kurssi.jdx Hämtad: 29.11.2013

Business Expedition. 2013b. *Yritys Venäjälle*. Tillgänglig: http://www.business-expedition.com/business/yritys_Venajalle.jdx

Hämtad: 29.11.2013

Denscombe, Martyn. 2009. *Forskningshandboken – för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. s. 398. Studentlitteratur AB, Lund. ISBN 978-91-44-05004-1

Edu.fi. 2010a. Opetushallitus. *Venäjän opiskelu peruskoulussa, lukiossa ja aikuisopetuksessa*. Tillgänglig: http://www.edu.fi/lukiokoulutus/toinen_kotimainen_ja_vieraat_kielet/venaja/venajan_opiskelu Hämtad: 29.10.2013

Eliasson, Annika. 2010. *Kvantitativ metod från början*. s. 21. Studentlitteratur AB, Lund. ISBN 978-91-44-05739-2

Ethnologue. Languages of the World. Russian. 2013. *A Language of Russian Federation*. Tillgänglig: <http://www.ethnologue.com/language/rus> Hämtad: 10.10.2013

Ethnologue. Languages of the World. Statistical Summaries. 2013. *Summary by Language Size*. Tillgänglig: <http://www.ethnologue.com/statistics/size> Hämtad: 10.10.2013

Eurobarometer. 2005. *Europeans and Languages*. s. 4. Tillgänglig: http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_237.en.pdf Hämtad: 22.10.2013

Halme, Helkky. 2007. Edu.fi. *Kääntäminen ja tulkkaus yhteiskunnassa*. Tillgänglig: http://www.edu.fi/perusopetus/aidinkieli/agricola/opetusmateriaalia_kaantamisesta/kaantaminen_ja_tulkkaus_yhteiskunnassa Hämtad: 21.12.2013

Helsingin yliopisto. 2013a. *Humanistisen tiedekunnan opiskelijavalinnat 2014. Venäjä vieraana kielenä*. Tillgänglig: http://www.helsinki.fi/hum/opiskelijavalinnat/paavalinta/venaja_vieras.htm Hämtad: 28.11.2013

Helsingin yliopisto. 2013b. *Humanistisen tiedekunnan opiskelijavalinnat 2014. Venäjä äidinkielenä*. Tillgänglig:

http://www.helsinki.fi/hum/opiskelijavalinnat/paavalinta/venaja_aidinkieli.htm Hämtad: 28.11.2013

Helsingin yliopisto. 2013c. *Venäjän kääntäminen. Tietoa oppiaineesta*. Tillgänglig: <http://www.helsinki.fi/venajankaantaminen/tietoa/index.htm> Hämtad: 28.11.2013

Helsingin yliopisto. 2013d. *Venäjän kieli ja kirjallisuus*. Tillgänglig: <http://www.helsinki.fi/venaja/index.htm> Hämtad: 29.11.2013

Helsingin yliopisto. 2013e. Humanistinen tiedekunta. *Opiskelu – aineenopettajan koulutus*. Tillgänglig: <http://www.helsinki.fi/hum/opiskelu/aineope/index.htm> Hämtad: 28.12.2013

Kansainvälisen liikkuvuuden ja yhteistyön keskus CIMO. 2014. *Suomalaisyrietykset Venäjällä*. Tillgänglig: http://www.maatiето.net/venaja/toihin/suomalaisyrietykset_venajalla Hämtad: 8.1.2014

Kielikoulu Nuevo Mundo. 2013a. *Venäjän kielen intensiivikurssit*. Tillgänglig: <http://www.knm.fi/fin/Ven%E4j%E4n-kielen-intensiivikurssi/Ven%E4j%E4n-kielen-intensiivikurssi.htm> Hämtad: 29.11.2013

Kielikoulu Nuevo Mundo. 2013b. *Käännöspalvelut*. Tillgänglig: <http://www.knm.fi/fin/kaannospalvelut/kaanospalvelut.htm> Hämtad: 29.11.2013

Kymenlaakson ammattikorkeakoulu. 2013. *Venäjä-liiketoimintapainotus liiketalouden koulutusohjelmassa*. Tillgänglig broschyr i PDF-format kan laddas ner från länken ”Venäjä-liiketoimintapainotuksen esite” från adressen: <http://www.kyamk.fi/Hakijalle/Nuorten%20haku/Yhteiskuntatieteiden%2C%20liiketalouden%20ja%20hallinnon%20ala/Liiketalous/> Hämtad: 27.11.2013

Mustajoki, Arto. 2012. *Kevyt kosketus venäjän kieleen*. s. 218-221. Gaudeamus Helsinki University Press. ISBN 978-952-495-256-9

Naalisvaara, Mikko. 14.5.2013. YLE Uutiset. *Ensimmäinen venäjänkielinen tv-uutislähetys keräsi hyvin katsojia*. Tillgänglig:

http://yle.fi/uutiset/ensimmainen_venajankielinen_tv-uutislahetys_kerasi_hyvin_katsojia/6640664 Hämtad: 11.8.2013

Opettajat Suomessa 2010. Kumpulainen, Timo (red.) 2011. s. 61. Avsnittet skrivet av Maija-Liisa Ojala. Utgivare: Utbildningsstyrelsen. ISBN 978-952-13-4714-6 (pdf) Tillgänglig: http://www.oph.fi/download/131532_Opettajat_Suomessa_2010.pdf Hämtad: 30.12.2013

Opetushallitus. 2011. *Opettajat Suomessa 2010*. Tillgänglig:

http://www.oph.fi/julkaisut/2011/opettajat_suomessa_2010 Hämtad: 28.12.2013

Pekkala, Arja. 9.12.2013. *Kolme charterjunaa tuo yli tuhat venäläistä*. Publicerad i tidningen Lounais-Lappi. Tillgänglig:

<http://www.lounaislappi.fi/Uutiset/1194859365723/artikkeli/kolme+charterjunaa+tuo+yli+tuhat+venalaista.html> Hämtad: 12.1.2014

Saimaan ammattikorkeakoulu. 2013. *Venäjän kielen koulutus*. Tillgänglig:

http://www.saimia.fi/fi-FI/images/stories/taydennyskoulutus/muut/Venajan_kielen_koulutus_2013.pdf Hämtad: 29.11.2013

Sundman, Sara. 2014. *Ryssarna shoppar som aldrig förr*. Publicerad i Hufvudstadsbladet 4.1.2014.

Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto. 2013a. *Tulkkausta eri menetelmillä*. Tillgänglig:

http://www.sktl.fi/kaantaminen_ja_tulkkaus/tulkiksi/tulkkausta-eri-menetelmilla/ Hämtad: 20.12.2013

Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto. 2013b. *Tulkkausta eri tilanteissa*. Tillgänglig:

http://www.sktl.fi/kaantaminen_ja_tulkkaus/tulkiksi/tulkkausta-eri-tilanteissa/ Hämtad: 20.12.2013

Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto. 2013c. *Laaja haku*. Tillgänglig:

<http://www.sktl.fi/hakupalvelu/laaja-haku/> Hämtad: 21.12.2013

Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto. 2013d. *Kääntäminen ja tulkkaus – Kirjallisuus*.

Tillgänglig: http://www.sktl.fi/kaantaminen_ja_tulkkaus/ Hämtad: 21.12.2013

Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto. 2013e. *Kirjallisuuden kääntäjäksi*. Tillgänglig:

http://www.sktl.fi/kaantaminen_ja_tulkkaus/kirjallisuuden-kaantajaksi/ Hämtad:

21.12.2013

Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto. 2013f. *Kääntäminen ja tulkkaus – Asiatekst*. Till-

gänglig: http://www.sktl.fi/kaantaminen_ja_tulkkaus/ Hämtad: 21.12.2013

Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto. 2013g. *Asiatekstinkääntäjäksi*. Tillgänglig:

http://www.sktl.fi/kaantaminen_ja_tulkkaus/asiatekstinkaantajaksi/ Hämtad: 21.12.2013

Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto. 2013h. *Kääntäminen ja tulkkaus – Av-*

kääntäminen. Tillgänglig: http://www.sktl.fi/kaantaminen_ja_tulkkaus/ Hämtad:

22.12.2013

Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto. 2013i. *Av-kääntäjäksi*. Tillgänglig:

http://www.sktl.fi/kaantaminen_ja_tulkkaus/av-kaantajaksi/ Hämtad: 22.12.2013

Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto. 2013j. *Auktorisoitu kääntäminen*. Tillgänglig:

http://www.sktl.fi/kaantaminen_ja_tulkkaus/auktorisoitu-kaantaminen/ Hämtad:

22.12.2013

Tanttu, Jekaterina. 2012. *Venäjänkieliset Suomessa – kasvava vähemmistö*. Tankesmed-

jan Magma 14.3.2012. Tillgänglig: [http://www.magma.fi/tema/venaenkieliset-](http://www.magma.fi/tema/venaenkieliset-suomessa-kasvava-vaehemmistoe)

[suomessa-kasvava-vaehemmistoe](http://www.magma.fi/tema/venaenkieliset-suomessa-kasvava-vaehemmistoe) Hämtad: 10.11.2013

TE-palvelut. 2013. Ammattinetti. *Kieltenopettaja*. Tillgänglig:

http://www.ammattinetti.fi/ammattit/detail/80_ammatti Hämtad: 27.12.2013

Tiihonen, Jarno. 3.1.2014. YLE Uutiset. *Kemissä venäläisturistille palvelua venäjäksi*.

Tillgänglig: http://yle.fi/uutiset/kemissa_venalaisturistille_palvelua_venajaksi/7009408

Hämtad: 12.1.2014

Tilastokeskus. 2006. Suomen virallinen tilasto (SVT): Aikuiskoulutustutkimus [verkkopublication]. Kielitaito, Tietotekniikan Käyttö, Ammattikirjallisuus Ja Koulutusmahdollisuudet 2006, 1. *Vieraita kieliä osaa entistä useampi suomalainen*. Helsinki.

ISSN=1797-3589. Tillgänglig: http://www.stat.fi/til/aku/2006/03/aku_2006_03_2008-06-03_kat_001_fi.html Hämtad: 2.1.2014

Tilastokeskus. 2013. *Kieli iän ja sukupuolen mukaan maakunnittain 1990-2012*. Tillgänglig: <http://193.166.171.75/Dialog/Saveshow.asp> Hämtad: 10.11.2013

Toijonen, Ville. Tuominen, Stina. Winberg, Vesa. 29.4.2013. YLE Uutiset. *Näin venäläiset yöpyvät ja tekevät tax-free ostoksia*. Tillgänglig:

http://yle.fi/uutiset/nain_venalaiset_yopyvat_ja_tekevat_tax_free_ostoksia/6576944

Hämtad: 9.1.2014

Venäjän tiede- ja kulttuurikeskus Helsingissä. 2013. *Venäjän kielen kurssit*. Tillgänglig:

<http://fin.rs.gov.ru/fin/node/28> Hämtad: 28.7.2013

Västra Nylands folkhögskola. 2013. *Språk och turism*. Tillgänglig:

<http://www.vnf.fi/studier/sprak-och-turism/> Hämtad: 27.11.2013

YLE Uutiset Etelä-Karjala. 4.8.2010. *Etelä-Karjalan oikeudenkäynneissä tarvitaan yhä useammin tulkkia*. Tillgänglig: http://yle.fi/uutiset/etela-karjalan_oikeudenkaynneissa_tarvitaan_yha_useammin_tulkkia/6163019

Hämtad: 8.1.2014

YLE Uutiset Kymenlaakso. 4.8.2010. *Käräjiä käydään yli kymmenellä kielellä*. Tillgänglig: http://yle.fi/uutiset/karajia_kaydaan_yli_kymmenella_kielella/5608180 Hämtad: 8.1.2014

Yrittäjäsanomat. 2013. *Herätys ministeriö: Palveluala tarvitsee henkilökuntaa ja paljon*. Publicerad på Företagarna i Finlands hemsida 12.9.2013. Tillgänglig: <http://www.yrittajat.fi/fi-FI/uutisarkisto/a/?groupId=fefe50b4-2878-4e00-a3c3-a040462d6561&announcementId=f8bca7c5-cdd1-4f8f-9ab3-dcb5a28e03d7> Hämtad: 30.12.2013

Åbo Akademi. 2013. *Urvalsprov. Ryska språket och litteraturen*. Tillgänglig: <http://www.abo.fi/ansok/urvals2> Hämtad: 28.11.2013

BILAGA 1

INTERVJUFRÅGOR

TOLKNING

Utbud

1. Hur fördelar sig antalet utövare inom de olika tolkningskategorierna (konferens-, kontakt-, rättstolkning), d.v.s. inom vilken kategori finns det mest utövare, näst mest utövare och tredje mest utövare?
2. Hur ser utvecklingen ut inom yrket, d.v.s. kommer det att finnas för mycket eller för lite tolkar i framtiden?

Efterfrågan

3. Vilken tolkningskategori (konferens-, kontakt-, rättstolkning) efterfrågas mest, vilken näst mest och vilken tredje mest?
4. Är utbudet av tolkar tillräckligt i förhållande till efterfrågan inom samtliga kategorier? Om inte, vad beror detta på i så fall?

Övrigt

5. Är det vanligt att en tolk har kompetenser att arbeta inom samtliga genrer?

INTERVJUFRÅGOR

ÖVERSÄTTNING

Utbud

1. Hur fördelar sig antalet utövare inom de olika översättningskategorierna (litteratur-, facktext-, audiovisuell översättning), d.v.s. inom vilken kategori finns det mest utövare, näst mest utövare och tredje mest utövare?
2. Hur ser utvecklingen ut inom yrket, d.v.s. kommer det att finnas för mycket eller för lite översättare i framtiden?

Efterfrågan

3. Vilken översättningskategori (litteratur-, facktext-, audiovisuell översättning) efterfrågas mest, vilken näst mest och vilken tredje mest?
4. Är utbudet av översättare tillräckligt i förhållande till efterfrågan inom samtliga kategorier? Om inte, vad beror detta på i så fall?

Övrigt

5. Är det vanligt att en översättare har kompetenser att arbeta inom samtliga genrer?

INTERVJUFRÅGOR

ÄMNESLÄRARE

Utbud

1. På vilken nivå
  - grundskolor och gymnasier
  - högskolor
  - medborgarinstitut och öppna universitet

undervisar de flesta ämneslärarna, och hur fördelar de sig inom de övriga kategorierna?

2. Hur ser utvecklingen ut inom yrket, d.v.s. kommer det att finnas för mycket eller för lite ämneslärare i ryska i framtiden?

Efterfrågan

3. På vilken nivå
  - grundskolor och gymnasier
  - högskolor
  - medborgarinstitut och öppna universitet

finns de flesta eleverna, och hur fördelar de sig inom de övriga kategorierna?

4. Är utbudet av ämneslärare i ryska tillräckligt i förhållande till efterfrågan inom samtliga nivåer? Om inte, vad beror detta på i så fall?

Övrigt

5. Är det vanligt att en ämneslärare undervisar på flera olika nivåer?

INTERVJUFRÅGOR

KUNDBETJÄNING, HANDEL

Utbud

1. Hur stor andel av personalen kan betjäna på ryska?
2. Hur ser utvecklingen ut inom yrket, d.v.s. kommer det att finnas fler som kan betjäna på ryska i framtiden än det gör nu?

Efterfrågan

3. Hur ofta behövs kunskaperna i ryska i kundbetjäningen? (dagligen, någon gång per vecka...)
4. Är andelen personal som kan ryska tillräcklig i förhållande till efterfrågan på ryskspråkig betjäning? Om inte, vad beror detta på i så fall?

KUNDBETJÄNING, TURISM

Utbud

1. Hur stor andel av personalen kan betjäna på ryska?
2. Hur ser utvecklingen ut inom yrket, d.v.s. kommer det att finnas fler som kan betjäna på ryska i framtiden än det gör nu?

Efterfrågan

3. Hur ofta behövs kunskaperna i ryska i kundbetjäningen? (dagligen, någon gång per vecka...)
4. Är andelen personal som kan ryska tillräcklig i förhållande till efterfrågan på ryskspråkig betjäning? Om inte, vad beror detta på i så fall?

HAASTATTELUKYSYMYKSET

TULKKAUS

Tarjonta

1. Miten alan harjoittajat jakautuvat tulkkauksen erikoisalan mukaan (konferenssi-, asioimis-, oikeustulkkaus), eli minkä tulkkaustyyppin harjoittajia on eniten, toiseksi eniten ja kolmanneksi eniten?
2. Minkälainen on alan kehitys, eli tuleeko tulevaisuudessa olemaan liian paljon tai liian vähän venäjän kielen tulkkeja?

Kysyntä

3. Mille tulkkaustyyppille (konferenssi-, asioimis-, oikeustulkkaus) on eniten kysyntää, toiseksi eniten kysyntää ja kolmanneksi eniten kysyntää?
4. Onko venäjän kielen tulkkeja tarpeeksi jokaista tulkkaustyyppiä kohti kysyntään nähden? Jos ei, niin mistä tämä johtuu?

Muuta

5. Onko yleistä, että yhdellä ja samalla tulkilla on osaamista harjoittaa kaikkia (tai useampia) tulkkaustyyppiejä?

HAASTATTELUKYSYMYKSET

KÄÄNTÄMINEN

Tarjonta

1. Miten alan harjoittajat jakautuvat kääntämisen erikoisalan mukaan (kirjallisuuden kääntäminen, asiatekstin kääntäminen ja audiovisuaalinen kääntäminen), eli minkä erikoisalan harjoittajia on eniten, toiseksi eniten ja kolmanneksi eniten?
2. Minkälainen on alan kehitys, eli tuleeko tulevaisuudessa olemaan liian paljon tai liian vähän venäjän kääntäjiä?

Kysyntä

3. Mille kääntämisen erikoisalalle (kirjallisuuden kääntäminen, asiatekstin kääntäminen ja audiovisuaalinen kääntäminen) on eniten kysyntää, toiseksi eniten kysyntää ja kolmanneksi eniten kysyntää?
4. Onko kääntäjiä tarpeeksi jokaista kääntämisen erikoisalaa kohti kysyntään nähden? Jos ei, niin mistä tämä johtuu?

Muuta

5. Onko yleistä, että yhdellä ja samalla kääntäjällä on osaamista harjoittaa kaikkia (tai useampia) kääntämisen erikoisaloja?

HAASTATTELUKYSYMYKSET

AINEENOPETTAJA

Tarjonta

1. Millä koulutusasteella
  - peruskoulut ja lukiot
  - korkeakoulut
  - kansalaisopistot ja avoimet yliopistot

työskentelee eniten aineenopettajia, ja miten he jakautuvat muilla koulutusasteilla?

2. Minkälainen on alan kehitys, eli tuleeko tulevaisuudessa olemaan liian paljon tai liian vähän venäjän kielen aineenopettajia?

Kysyntä

3. Millä koulutusasteella
  - peruskoulut ja lukiot
  - korkeakoulut
  - kansalaisopistot ja avoimet yliopistot

on eniten venäjän kielen opiskelijoita, ja miten he jakautuvat muilla koulutusasteilla?

4. Onko venäjän kielen aineenopettajia tarpeeksi suhteessa opiskelijamääriin kaikilla koulutusasteilla? Jos ei, niin mistä tämä johtuu?

Muuta

5. Onko yleistä, että aineenopettaja työskentelee usealla eri koulutusasteella?

HAASTATTELUKYSYMYKSET

ASIAKASPALVELU, KAUPPA

Tarjonta

1. Kuinka suuri osa henkilöstöstä osaa palvella venäjäksi?
2. Minkälainen on alan kehitys, eli tuleeko tulevaisuudessa olemaan useampia, jotka osaisivat palvella venäjäksi?

Kysyntä

3. Kuinka usein venäjän kielen taitoja tarvitaan asiakaspalvelussa? (päivittäin, muutamia kertoja viikossa...)
4. Onko venäjän kielen taitoista henkilöstöä tarpeeksi suhteessa venäjänkielisen palvelun kysyntään? Jos ei, niin mistä tämä johtuu?

ASIAKASPALVELU, MATKAILU

Tarjonta

1. Kuinka suuri osa henkilöstöstä osaa palvella venäjäksi?
2. Minkälainen on alan kehitys, eli tuleeko tulevaisuudessa olemaan useampia, jotka osaisivat palvella venäjäksi?

Kysyntä

3. Kuinka usein venäjän kielen taitoja tarvitaan asiakaspalvelussa? (päivittäin, muutamia kertoja viikossa...)
4. Onko venäjän kielen taitoista henkilöstöä tarpeeksi suhteessa venäjänkielisen palvelun kysyntään? Jos ei, niin mistä tämä johtuu?

BILAGA 2

HAASTATTELUKYSYMYKSET, VASTAUKSET

TULKKAUS

Tarjonta

1. Miten alan harjoittajat jakautuvat tulkkauksen erikoisalan mukaan (konferenssi-, asioimis-, oikeustulkkaus), eli minkä tulkkaustyyppin harjoittajia on eniten, toiseksi eniten ja kolmanneksi eniten?
Kotkan-Haminan seudulla asioimistulkkeja on eniten. Toiseksi on oikeustulkkeja ja kolmanneksi konferenssitulkkeja (ainakin minun kokemukseni ja tietoni mukaan). Monet tulkit toimivat sekä asioimis-, oikeus- että konferenssitulkkeina.
2. Minkälainen on alan kehitys, eli tuleeko tulevaisuudessa olemaan liian paljon tai liian vähän venäjän kielen tulkkeja? *Venäjän kielen tulkkeja tarvitaan aina, koska venäjää äidinkielenä puhuvia on Suomessa paljon. Suomalaiset yrityksetkin ovat kiinnostuneet Venäjän markkinoista, mutta suomea osaavia venäläisiä yrittäjiä ei ole kovin paljon. Englannilla toki voi pärjätä, mutta sopimuksiin ja yms. liittyviä asioita selvitetään yleensä tulkin välityksellä.*

Kysyntä

3. Mille tulkkaustyyppille (konferenssi-, asioimis-, oikeustulkkaus) on eniten kysyntää, toiseksi eniten kysyntää ja kolmanneksi eniten kysyntää? *Asioimistulkkaus, oikeustulkkaus, konferenssitulkkaus.*
4. Onko venäjän kielen tulkkeja tarpeeksi jokaista tulkkaustyyppiä kohti kysyntään nähden? Jos ei, niin mistä tämä johtuu? *Asioimistulkeilla on kova kysyntä. Nykyään kiinnitetään aikaista enemmän huomiota tulkin koulutukseen. Koulutettu ja tutkinnon suorittanut tulkki työllistyy nykyään paremmin kuin amatööri.*

Muuta

5. Onko yleistä, että yhdellä ja samalla tulkilla on osaamista harjoittaa kaikkia (tai useampia) tulkkaustyyppieitä? *Kyllä, muuten olisi tosi vähän työtä.*

HAASTATTELUKYSYMYKSET, VASTAUKSET

KÄÄNTÄMINEN

Tarjonta

1. Miten alan harjoittajat jakautuvat kääntämisen erikoisalan mukaan (kirjallisuuden kääntäminen, asiatekstin kääntäminen ja audiovisuaalinen kääntäminen), eli minkä erikoisalan harjoittajia on eniten, toiseksi eniten ja kolmanneksi eniten? *Tähän kysymykseen minun on vaikea vastata, koska käännöstyötä on vain 5 % koko työstäni. Käännökseni koskevat yleensä asiakirjoja ja tiedotteita.*
2. Minkälainen on alan kehitys, eli tuleeko tulevaisuudessa olemaan liian paljon tai liian vähän venäjän kääntäjiä? *Olen kuullut kollegaltani, että kääntäjiä on liikaa. Itse en osaa sanoa.*

Kysyntä

3. Mille kääntämisen erikoisalalle (kirjallisuuden kääntäminen, asiatekstin kääntäminen ja audiovisuaalinen kääntäminen) on eniten kysyntää, toiseksi eniten kysyntää ja kolmanneksi eniten kysyntää? *Asiatekstit.*
4. Onko kääntäjiä tarpeeksi jokaista kääntämisen erikoisalaa kohti kysyntään nähden? Jos ei, niin mistä tämä johtuu? *En osaa sanoa, koska olen erikoistunut tulkaukseen ja käännöstöitä on vähän.*

Muuta

5. Onko yleistä, että yhdellä ja samalla kääntäjällä on osaamista harjoittaa kaikkia (tai useampia) kääntämisen erikoisaloja? *Luulen, että kyllä, koska käännöstöitä mielestäni on vähemmän kuin tulkauksia.*

INTERVJUFRÅGOR, SVAR (SKRIBENTENS EGNA ANTECKNINGAR FRÅN INTERVJUN)

ÄMNESLÄRARE

Utbud

1. På vilken nivå

- grundskolor och gymnasier
- högskolor
- medborgarinstitut och öppna universitet

undervisar de flesta ämneslärarna, och hur fördelar de sig inom de övriga kategorierna?

- de flesta ämneslärarna i ryska undervisar i medborgarinstitut och vid öppna universitet (sannolikt enl. respondenten)

- högskolor kan i princip anses ha det näststörsta utbudet, då det finns ett stabilt undervisningsutbud. (=ingen trend på att universiteten skulle sluta med läroämnet) Antalet ämneslärare är mycket mindre i jämförelse med hur många ämneslärare det finns runt om i landet som undervisar, t.ex. i medborgarinstitut mm.

- Lärarantalen varierar, grundskolor och gymnasier har i princip den minsta andelen ämneslärare, då elevantalen är mycket små.

2. Hur ser utvecklingen ut inom yrket, d.v.s. kommer det att finnas för mycket eller för lite ämneslärare i ryska i framtiden?

- utbudet av ämneslärare kommer troligtvis inte att öka i framtiden, om det inte sker en förändring i elevantalen. Elevantalen borde öka ordentligt för att lärarantalet skall kunna öka.

Efterfrågan

3. På vilken nivå

- grundskolor och gymnasier
- högskolor
- medborgarinstitut och öppna universitet

finns de flesta eleverna, och hur fördelar de sig inom de övriga kategorierna?

- medborgarinstitut och öppna universitet har i princip den största efterfrågan. Eleverna som anmäler sig till kurserna kommer frivilligt, d.v.s. av intresse eller för att de studerat någon gång tidigare o.s.v. ... Kursutbuden har hållits stabila, då många kurser anordnas varje år.

- vanligen hittas en lärare utan större problem, då det blir aktuellt att anordna en kurs i MI eller öppna uni.

- högskolor har ingen speciellt stor efterfrågan. Då en lärare behövs, tycks de nog hitta vad de behöver enligt det behov de har.

- grundskole- och gymnasienivå har ytterst liten efterfrågan i jämförelse med de två andra. De elever som anmäler sitt intresse är vanligen så få att det inte räcker för att en kurs skall kunna bli till.

-De ämneslärare i ryska som undervisar i grundskolan har allt som oftast kompetenser att undervisa i t.ex. tyska eller engelska, för att ha jobb. Man kan inte räkna med att ens egna undervisning i huvudsak skulle vara i ryska, snarare kan man vara beredd på att få undervisa i något av de andra språken man kan och att ryskan t.o.m. uteblir helt om det inte finns någon som vill läsa ryska.

4. Är utbudet av ämneslärare i ryska tillräckligt i förhållande till efterfrågan inom samtliga nivåer? Om inte, vad beror detta på i så fall?

- Ja. Man kan eventuellt redan tala om ett "överskott", t.ex. då ryska språket som läroämne har försvunnit från många skolor

Övrigt

5. Är det vanligt att en ämneslärare undervisar på flera olika nivåer?

- i princip är det ovanligt att en ämneslärare skulle undervisa på flera olika nivåer

- kan hända att en lärare undervisar både i MI och grundskolan eller gymnasiet

HAASTATTELUKYSYMYKSET, VASTAUKSET (SKRIBENTENS EGNA ANTECKNINGAR FRÅN INTERVJUN)

ASIAKASPALVELU, KAUPPA

Tarjonta

1. Kuinka suuri osa henkilöstöstä osaa palvella venäjäksi?

- myymälän henkilöstöön kuuluu yhteensä 20 henkilöä, joista 1 osaa palvella venäjäksi

2. Minkälainen on alan kehitys, eli tuleeko tulevaisuudessa olemaan useampia, jotka osaisivat palvella venäjäksi?

- kyllä, varmasti tulee. Venäläisiä asiakkaita on paljon. Englannilla pärjää tosin vielä joten kuten.

Kysyntä

3. Kuinka usein venäjän kielen taitoja tarvitaan asiakaspalvelussa? (päivittäin, muutamia kertoja viikossa...)

- päivittäin, mutta englannilla pärjää melko hyvin, varsinkin kun osa venäläisistä asiakkaista osaa englantia

4. Onko venäjän kielen taitoista henkilöstöä tarpeeksi suhteessa venäjänkielisen palvelun kysyntään? Jos ei, niin mistä tämä johtuu?

- yhden henkilön avulla on pärjätty melko hyvin tähän asti, mutta tietenkin olisi hyvä, jos venäjän kielen taitoista henkilöstöä olisi enemmän. Toisinaan on jouduttu käyttämään elekieltä.

ASIAKASPALVELU, MATKAILU

Tarjonta

1. Kuinka suuri osa henkilöstöstä osaa palvella venäjäksi?

- 10 vakituista, joista ei kukaan osaa venäjää

- sesonkiaikana palkataan lisäapua, heistä pari on osannut palvella venäjäksi

2. Minkälainen on alan kehitys, eli tuleeko tulevaisuudessa olemaan useampia, jotka osaisivat palvella venäjäksi?

- tarve on selvä, parhaillaan etsitään enemmän venäjän kielen taitoista henkilöstöä

Kysyntä

3. Kuinka usein venäjän kielen taitoja tarvitaan asiakaspalvelussa? (päivittäin, muutamia kertoja viikossa...)

- päivittäin, mutta useat venäläisturistit osaavat myös englantia, erityisesti nuoremmat henkilöt

4. Onko venäjän kielen taitoista henkilöstöä tarpeeksi suhteessa venäjänkielisen palvelun kysyntään? Jos ei, niin mistä tämä johtuu?

- on tällä hetkellä, jos ajatellaan että suuri osa venäläisturisteista osaa englantia, joten siinä mielessä vaje ei ole suuri. Tosin kuten jo mainittu, venäjäntaitoisia etsitään.